

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

М. І. Лазуткін
Г. І. Слинько
М. О. Журавель

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК
ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ СЛОВАРЬ
TERMINOLOGICAL DICTIONARY

Друге видання, доповнене
Второе издание, дополненное
Second edition, supplemented

- ОХОРОНА ПРАЦІ
- ОХРАНА ТРУДА
- OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH

- ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
- ГРАЖДАНСКАЯ ЗАЩИТА И БЕЗОПАСНОСТЬ
ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ
- CIVIL PROTECTION AND LIFE SAFETY

Запоріжжя • ЗНТУ • 2019

УДК 331.45(03)+355.58(03)+613/614(03)
Л17

*Рекомендовано до друку вченою радою
Запорізького національного технічного університету
(протокол № 07 від 25.02.19 року).*

У к л а д а ч і :

М. І. Лазуткін, доцент, к.т.н.

Г. І. Слинько, проф. д.т.н.

М. О. Журавель, ст. викл.

Р е ц е н з е н т и :

Мазілін С. Д., доц. каф. ОП та БЖ ТДАТУ, доцент, к.т.н.

Мищенко В. Г., зав. каф. Прикладної фізики та наноматеріалів ЗНУ,
проф. д.т.н.

Кожмякін Г. Б., зав. каф. Прикладної екології та охорони праці
ЗІА, доцент, к.т.н.

Лазуткін М. І.

Л17 Термінологічний словник з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності : навч. посіб. для студентів усіх спеціальностей будь-якої форми навчання : 2-ге вид., доп. / Укл. : М. І. Лазуткін, Г. І. Слинько, М. О. Журавель – Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. – 154 с.

ISBN 978-617-529-212-9

У посібнику розглянуто основні значення термінологічних понять з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності. Він містить переклад до термінологічних понять на російську та англійську мови. Що значно розширює можливість використання посібника та дозволяє використовувати його при оформленні усіх документів на цих мовах і підвищує якість спілкування з колегами з зарубіжжя.

Термінологічний словник з охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є навчальним посібником для студентів усіх спеціальностей будь-якої форми навчання.

УДК 331.45(03)+355.58(03)+613/614(03)

ISBN 978-617-529-212-9

© Лазуткін М. І., Слинько Г. І.,
Журавель М. О.

© Запорізький національний
технічний університет
(ЗНТУ), 2016

© Запорізький національний
технічний університет
(ЗНТУ), 2019

ПЕРЕДМОВА

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Словник перевидається в друге з доповненнями та уточненнями слів та їх пояснень. Користувачі різних спеціальностей зможуть одержувати різноманітні й необхідні відомості тлумачення значень слів, вказівки сфери їх вживання, їх граматичні форми, фразеологічні зв'язки. Ця переробка, доповнення та уточнення виявились необхідними в процесі використання його першого видання.

Головною метою учбового тримовного термінологічного словника-мінімуму – є допомога в засвоєнні системно-утворюючих термінів конкретної предметної області знань таких дисциплін як охорона праці, цивільний захист та безпека життєдіяльності в процесі самостійної роботи. Володіння термінологією по вказаним дисциплінам є необхідною умовою ефективного використання іноземних мов для рішення професійних завдань.

ОХОРОНА ПРАЦІ

Кожного року в Україні реєструється близько 100 тисяч нещасних випадків на виробництві, при цьому 17 тисяч стають інвалідами, а близько 2 тисяч гине. Щорічні виплати, пов'язані з відшкодуванням збитків, заподіяних життю і здоров'ю працівників, становлять майже 400 млн. грн., тому проблема виробничого травматизму має чітко виражений економічний аспект.

Однією із суттєвих причин такого стану є рівень поінформованості працівників у питанні безпеки виробництва, неадекватність їх ставлення до питань особистої безпеки і безпеки оточуючих порівняно з імовірними наслідками ігнорування небезпек.

Досягнення позитивних змін у цій справі можливо на основі формування більш свідомого ставлення працівників і посадових осіб усіх рівнів до питань безпеки, перш за все шляхом удосконалення системи навчання. Тому перш за все розв'язанням

цього завдання мають займатися вищі навчальні заклади, оскільки в їхніх стінах проходять підготовку майбутні інженерно-технічні кадри для виробництва, працівники органів нагляду за охороною праці, відділів охорони праці місцевих адміністрацій.

Сьогодні ряд підприємств в Україні впроваджують систему менеджменту промислової безпеки і здоров'я OHSAS (Occupational Health and Safety Assurant System). Це робиться тому, що, по-перше, упровадження подібних систем є вимогою іноземних партнерів до вітчизняних підприємств; по-друге, при цьому забезпечується зменшення рівня травматизму і захворювань; втретє, з'являється можливість раціонального використання коштів, спрямованих на охорону праці.

Наявність у підприємства міжнародного сертифіката OHSAS 18001 свідчить про прогнозованість та керованість охороною праці та зменшення вірогідності втрати майна під час аварій. Крім того, таке підприємство є більш привабливим для внутрішнього і зовнішнього інвестора, тому що високий рівень профілактичної роботи з охорони праці дозволяє зменшувати розміри виплат страхових внесків до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Країни ЄС перейшли на оцінку обумовленого трудовою діяльністю ризику через можливу шкоду життю або здоров'ю працівників унаслідок впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів. Згідно зі стандартною міжнародною термінологією безпека – це потенційна властивість або здатність робочих матеріалів, обладнання, методів і прийомів роботи тощо до спричинення шкоди. Ризик – це ймовірність того, що за наявності безпеки потенційно можливий розмір шкоди буде реалізований. Він розраховується як добуток тяжкості безпеки на ймовірність виникнення такої шкоди. Для оцінки ризику в зарубіжній літературі пропонується застосовувати такі поняття, як «незначний», «допустимий», «терпимий», «недопустимий».

В цьому контексті правомірно вважати кожен безпеку, в якій прихована можливість завдання шкоди здоров'ю працівника у вигляді травмування, ризиком нещасного випадку. Якщо вважати це керівництво к дії, то це буде означати не що інше, як

практичний перехід від недосконалої концепції реагування на подію і виправлення становища до доцільної концепції – передбачати ризики й попереджати їх реалізацію.

Вже сьогодні індустріально розвинуті країни працюють, застосовуючи, як мінімум, три системи управління: якістю, навколишнім середовищем, безпекою. Це гарантує їм вихід на міжнародний ринок і визнання після проходження відповідної сертифікації. Ось чому при вступі до світової організації торгівлі злободенним стає впровадження в країні нових стандартів, гармонізованих із західними.

Інтенсивний розвиток машинобудування не лише сприяє всебічному задоволенню потреб суспільства, але має і негативний вплив на це суспільство. Наприклад, ріст автомобільного парку призводить до збільшення інтенсивності руху транспортних засобів, тягне за собою зниження рівня безпеки дорожнього руху, чисельні жертви і значну шкоду від дорожньо-транспортних пригод. Сучасні міста не мають можливості розширення автомобільних шляхів, розділення транспортних і пішохідних потоків. Щорічно в світі в ДТП гине близько півмільйона людей.

Великий процент травмування вносять підприємства машинобудування.

Тому охорона праці є актуальною і сучасною і спрямована на забезпечення безпечних та здорових умов праці, безаварійної роботи устаткування, пожежної безпеки на підприємствах.

Умови професійної праці визначаються технологією виробництва і трудовим процесом, з одного боку, і санітарно-гігієнічними умовами, в яких перебуває робітник – з іншого.

Тому треба передбачати види робіт та засоби механізації при їх виконанні, визначати небезпечні та шкідливі фактори, які можуть діяти на людину при виконанні робіт. Аналіз умов праці на робочому місці проводиться, виходячи із системи «людина – середовище – машина». Тому основні напрямки пов'язують з людськими, природними і технічними чинниками.

Починаючи аналіз потрібно визначитися, що називається робочим місцем і зоною і чим визначаються умови праці. Далі дається оцінка метеорологічним факторам, встановлюється, які речовини і матеріали використовуються на даному робочому

місці, встановлюється шляхи проникнення в навколишнє середовище парів, пилу, газу та інших виробничих шкідливостей.

Далі виявляються характерні причини можливих аварій і пошкоджень обладнання, пристосувань, інструментів, створення підвищених тисків, високих і низьких температур. Встановлюються оптимальні параметри освітлення робочих місць. Виявляються джерела підвищених вібрації та шуму на робочих місцях. Встановлюється з яких причин можуть з'явитися: відкритий вогонь, утворення іскор від електричних установ і інше. Встановити шляхи можливого розповсюдження пожежі, вибуху і визначити заходи з їх локалізації та інше.

Після всебічного аналізу небезпек на робочому місці необхідно зробити заходи по їх усуненню або мінімізації. Ці заходи розробляються відповідно до НПАОП, ДСТУ, ДСН, ДСП, ДБН, норм, правил, інструкцій та інших чинних нормативних документів з питань охорони праці.

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Техногенні, антропогенні та природні явища останнім часом набули глобальних масштабів. Зростання кількості населення збільшує наслідки стихійних лих у зв'язку з тим, що все більш людей вимушені жити в небезпечних місцях, які знаходяться в районах підтоплення або затоплення, зсувів, землетрусів. Людство несене великі збитки по ліквідації або локалізації цих явищ.

Цього можливо було б уникнути, якби більше уваги приділялося попередженню стихійних лих.

Деякі надзвичайні ситуації за масштабами поширюються майже на всі сфери життя, негативно впливають на соціально-психологічний стан і економіку нашої країни. У певних регіонах України, наприклад в Запоріжжі, з великою кількістю населення розташовані об'єкти з підвищеною безпекою, а це різко

поширює небезпеку можливих стихійних лих, аварій і катастроф техногенного походження.

Захист населення, об'єктів економіки і національного надбання держави від негативних наслідків надзвичайних ситуацій є невід'ємною частиною державної політики національної безпеки і державного будівництва.

Захист від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру це – система організаційних, технічних, медично-біологічних, фінансово-економічних та інших заходів для запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру і ліквідація їх наслідків, що реалізуються центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, відповідними силами та засобами підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності й господарювання, добровільними формуваннями і спрямовані на захист населення і територій, а також матеріальних і культурних цінностей та довкілля.

Основним завданням цивільного захисту при виникненні надзвичайних ситуацій є захист населення. Захист населення – це створення необхідних умов для збереження його життя і здоров'я у надзвичайних ситуаціях.

Головна мета захисних заходів – уникнути або максимально знизити ураження населення. До системи захисту населення і території, що проводиться в масштабах держави у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій належать: інформування та оповіщення, спостереження і контроль, укриття в захисних спорудах, евакуація, інженерний, медичний, психологічний, біологічний, екологічний, радіаційний і хімічний захист, забезпечення індивідуальними засобами захисту, самодопомога та взаємодопомога в надзвичайних ситуаціях.

Планування цивільного захисту об'єктів – це розроблення сукупності документів, у яких визначені сили і засоби, порядок і послідовність дії з метою забезпечення захисту населення, виробництва, а також виконання завдань керівних органів, пов'язаних із наданням допомоги населенню інших об'єктів і міст.

Ці документи, розроблені з урахуванням реальних можливостей і умов об'єкта господарювання, є настановою при плануванні організаційних заходів як з метою підготовки об'єкту до функціонування у надзвичайних умовах, так із метою ліквідації надзвичайних ситуацій (стихійних лих, виробничих аварій і вогнищ воєнних конфліктів) та їх наслідків.

На об'єкті мають бути розроблені два плани: на воєнний та мирний час.

Виробничі аварії небезпечні раптовістю. Проте їхніх руйнівних наслідків можна уникнути або значно зменшити їх, якщо передбачити та своєчасно провести відповідні запобіжні заходи. Як правило, комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на усунення причин аварій та катастроф, максимальне зменшення можливих руйнувань і втрат на випадок, якщо ці причини повністю неможливо усунути, а також на створення сприятливих умов для проведення рятувальних робіт.

Стихійні пожежі можуть виникнути внаслідок розрядів блискавки, самозапалювання сіна і торфу, від залишеного багаття, непогашеного сірника, тліючого недопалка, іскор із транспортних засобів, неправильного користування електроприладами, несправності нагрівних приладів, механічного нагрівання та іскроутворення. Пожежі можуть виникнути як наслідок вражаючого фактору від світлового випромінювання ядерного вибуху.

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до Закону як підприємці, виконують заходи цивільного захисту особисто.

ЗМІСТ

1. Передмова	3
2. Охорона праці	10
3. Цивільний захист та безпека життєдіяльності	69
4. Абетковий покажчик українських термінів	111
5. Абетковий покажчик російських термінів	125
6. Абетковий покажчик англійських термінів	139

ОХОРОНА ПРАЦІ

А

Аварійне відключення (рос. **Аварийное отключение**, англ. **Shutdown emergency**).

Укр. – термінова зупинка обладнання з метою запобігти або звести до мінімуму небезпечний режим його роботи.

Рос. – экстренная остановка оборудования с целью предотвращения или минимизации опасности режима его работы.

Аварійний стан (рос. **Аварийное состояние**, англ. **Emergency condition**)

Укр. – значне відхилення від робочого стану, виникає нечасто й може призвести до виділення понад нормованої кількості шкідливих речовин, якщо засоби техніки безпеки не функціонують так, як передбачено проектом.

Рос. – значительное отклонение от рабочего состояния, возникает нечасто и может привести к превышению нормированного количества выделяемых вредных веществ, когда средства обеспечения безопасности не функционируют так, как предусмотрено проектом.

Адміністративна відповідальність (рос. **Административная ответственность**, англ. **Administrative responsibility**).

Укр. – відповідальність посадових осіб і робітників перед органами державного надзору по охороні праці в вигляді штрафних санкцій.

Рос. – ответственность должностных лиц и работников перед органами государственного надзора за охраной труда в виде штрафных санкций.

Аерація (рос. **Аэрация**, англ. **Aeration**).

Укр. – регульований та направлений обмін повітря, що здійснюється під впливом природних факторів – теплового напору та вітру.

Рос. – регулируемый и направленный воздухообмен, осуществляемый под воздействием естественных факторов – теплового напора и ветра.

Аэрогель (рос. **Аэрогель**, англ. **Aerogel**).

Укр. – скупчення пилу, що осів на поверхню.

Рос. – скопление пыли, осевшей на поверхность.

Аэрозоль (рос. **Аэрозоль**, англ. **Aerosol**).

Укр. – суспензія твердих, рідких або твердих і рідких частинок з незначною швидкістю осідання (як правило, меншою ніж 0,25 м/с) у газоподібному середовищі.

Рос. – суспензия твердых, жидких или твердых и жидких частичек с незначительной скоростью оседания (как правило, меньшей, чем 0,25 м/с) в газообразной среде.

Аэрозоль на водній основі (рос. **Аэрозоль на водной основе**, англ. **Water based aerosol**).

Укр. – аерозоль, дисперсна фаза якого утворюється з водяних розчинів і (або) суспензій твердих часточок речовин, що забруднюють повітря робочої зони.

Рос. – аэрозоль, дисперсная фаза которого образуется из водных растворов и (или) суспензий твердых частичек веществ, загрязняющих воздух рабочей зоны.

Акт про нещасний випадок на виробництві (рос. **Акт о несчастном случае на производстве**, англ. **Act of accident at work**).

Укр. – офіційний документ, що його складає комісія з розслідування нещасного випадку, через який працівник згідно з медичним висновком втратив працездатність щонайменше на один день, або виникла необхідність перевести його на іншу (легшу) роботу терміном щонайменше на один день, або в разі його смерті.

Рос. – официальный документ, который составляет комиссия по расследованию несчастного случая, в результате которого работник согласно медицинскому заключению потерял работоспособность как минимум на один день, или возникла

необходимость его перевода на другую (более легкую) работу сроком минимум на один день, или в случае его смерти.

Аналіз травматизму (рос. **Анализ травматизма**, англ. **Injury rate analysis**).

Укр. – встановлення закономірностей, які призвели до нещасного випадку і розробка на цій основі дієвих профілактичних заходів.

Рос. – выявление закономерностей, приведших к несчастному случаю и разработка на этой основе эффективных профилактических мероприятий.

Анемометр крану (рос. **Анемометр крана**, англ. **Crane anemometer**).

Укр. – прилад, який автоматично включає звукову сигналізацію при наблизенні швидкості вітру до граничної, понад яку робота крану повинна бути зупинена.

Рос. – прибор, автоматически включающий звуковую сигнализацию при приближении скорости ветра к предельной, выше которой работа крана должна быть остановлена.

Атестация робочих місць. (**Аттестация рабочих мест**, англ. **Assessment of workplaces (Certification of workplaces)**).

Укр. – за результатами атестації робочих місць за умовами праці (параметрами шкідливих виробничих факторів) визначаються ті робочі місця, на яких перевищуються гранично допустимі рівні шкідливих виробничих факторів (випромінювання, шум, вібрація, освітленість тощо) та гранично допустимі концентрації шкідливих речовин у повітрі робочої зони (запиленість, загазованість тощо).

Рос. – по результатам аттестации рабочих мест по условиям труда (параметрам вредных производственных факторов) определяются рабочие места, на которых превышаются предельно допустимые уровни вредных производственных факторов (излучения, шум, вибрация, освещенность и т.п.) и предельно допустимые концентрации вредных веществ в воздухе рабочей зоны (запыленность, загазованность и т.п.).

Б

Безпека (рос. **Безопасность**, англ. **Safety**).

Укр. – стан захищеності особи та суспільства від ризику зазнати шкоди.

Рос. – отсутствие недопустимого риска, связанного с возможностью нанесения вреда.

Безпека праці (рос. **Безопасность труда**, англ. **Safety working**)

Укр. – стан умов праці, за якого недопустимий вплив на працюючих небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

Рос. – состояние условий труда, при котором недопустимо воздействие на работающих опасных и вредных производственных факторов.

Безпечна відстань (рос. **Безопасное расстояние**, англ. **Safe distance**)

Укр. – найменша відстань між людиною і джерелом небезпечного і (або) шкідливого впливу, на якій цей вплив відсутній або не перевищує допустимого рівня.

Рос. – наименьшее расстояние между человеком и источником опасного и вредного производственного фактора, при котором человек находится вне опасной зоны.

Безпечні умови праці (рос. **Безопасные условия труда**, англ. **Safety working conditions**)

Укр. – стан умов праці, за якого вплив на працівника небезпечних і шкідливих виробничих чинників усунуто, або вплив шкідливих виробничих чинників не перевищує гранично допустимих значень.

Рос. – состояние условий труда, при котором воздействие на работающего опасных и вредных производственных факторов исключено, или воздействие вредных производственных факторов не превышает предельно допустимых значений.

Безпечність виробничого обладнання (рос. **Безопасность производственного оборудования**, англ. **Safety of the industrial equipment**)

Укр. – властивість виробничого обладнання відповідати вимогам безпеки праці під час монтажу (демонтажу) і експлуатації в умовах, які встановлені нормативною документацією.

Рос. – свойство производственного оборудования соответствовать требованиям безопасности труда при монтаже (демонтаже) и эксплуатации в условиях, установленных нормативной документацией.

Безпечність виробничого процесу (рос. **Безопасность производственного процесса**, англ. **Safety of the process of production**)

Укр. – властивість виробничого процесу відповідати вимогам безпеки праці під час проведення його в умовах, які встановлені нормативною документацією.

Рос. – свойство производственного процесса соответствовать требованиям безопасности труда при проведении его в условиях, установленных нормативной документацией.

Безпечність промислової продукції (рос. **Безопасность промышленной продукции**, англ. **Safety of industrial product**).

Укр. – властивість продукції забезпечити і зберегти протягом певного терміну експлуатації рівень безпеки персоналу, людського оточення і довкілля у межах, обумовлених вимогами чинних нормативних актів та досягнутим науково-технічним рівнем.

Рос. – свойство продукции обеспечивать и сохранять на протяжении определенного срока эксплуатации уровень безопасности персонала, окружающих людей и окружающей природной среды в пределах, которые обусловлены требованиями действующих нормативных актов и достигнутым научно-техническим уровнем.

Биття (рос. **Биение**, англ. **Beating**).

Укр. – коливання з амплітудою яка періодично змінюється, що виникає в результаті накладення двох гармонійних коливань із дещо (трохи) різними, але близькими частотами.

Рос. – колебание с периодически меняющейся амплитудой, возникающее в результате наложения двух гармонических колебаний с несколько различными, но близкими частотами.

Блискавкозахист (рос. **Грозозащита (Молниезащита)**, англ. **Lightning protection (Lightning protection system)**).

Укр. – комплекс захисних пристроїв, які забезпечують безпеку людей, збереження будівель і споруд, обладнання, матеріалів від дії блискавки і вибухів, загоряння й руйнування.

Рос. – комплекс защитных устройств обеспечивающих безопасность людей, сохранность зданий и сооружений, оборудования и материалов, от воздействия молнии и взрывов, возгораний и разрушений.

В

Важкість (тяжкість) праці (рос. **Тяжесть труда**, англ. **Heaviness of work (Heaviness of labor, The severity of labor)**).

Укр. – характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залучення до роботи м'язів та відображає фізіологічні витрати внаслідок фізичного навантаження.

Рос. – характеристика трудовой деятельности человека, определяющая степень вовлечения в работу мышц и отражающая физиологические затраты преимущественно физической нагрузки.

Важкогорючі речовини та матеріали (рос. **Трудногорючие вещества и материалы**, англ. **Difficultly-combustible substances and materials**).

Укр. – речовини та матеріали, які здатні до займання, тління або обуглювання в повітрі від джерела запалювання, однак після його вилучення не здатні до самостійного горіння.

Рос. – вещества и материалы, способные воспламеняться, тлеть или обугливаться в воздухе при наличии источника

возгорания, но после его изъятия не способные гореть самостоятельно.

Вентиляція (рос. **Вентиляция**, англ. **Ventilation**).

Укр. – забезпечення обміну повітря в приміщенні для видалення надлишків теплоти, вологи, шкідливих та інших речовин з метою забезпечення допустимих метеорологічних, санітарно-гігієнічних, технологічних умов повітряного середовища.

Рос. – обеспечение воздухообмена в помещении для удаления излишков тепла, влаги, вредных и других веществ с целью обеспечения допустимых метеорологических, санитарно-гигиенических, технологических условий воздушной среды.

Вибух (рос. **Взрыв**, англ. **Blast**).

Укр. – надзвичайно швидке хімічне перетворення речовини (горіння), яке супроводжується миттєвим виділенням значної енергії в невеликому об'ємі. Суттєвою ознакою вибуху є різке збільшення тиску, яке викликає у навколишньому середовищі ударну хвилю.

Рос. – чрезвычайно быстрое химическое преобразование вещества (горение), сопровождающееся мгновенным выделением значительной энергии в небольшом объеме. Существенным признаком взрыва является резкое увеличение давления, которое вызывает в окружающей среде ударную волну.

Вимірювач вологості (рос. **Измеритель влажности**, англ. **Moisture tester**).

Укр. – пристрій для визначення ступеня вологості.

Рос. – устройство для определения степени влажности.

Вимоги безпеки (праці) (рос. **Требования безопасности (труда)**, англ. **Safety code**).

Укр. – вимоги, встановлені актами законодавства, нормативними і проектними документами, правилами та інструкціями, виконання яких забезпечує безпечні умови праці та регламентує поведінку працівника.

Рос. – требования, установленные законодательными актами, нормативными и проектными документами, правилами и инструкциями, выполнение которых обеспечивает безопасные условия труда и регламентирует поведение работающего.

Вимушені коливання (вібрація) (рос. **Вынужденные колебания (вибрация)**, англ. **Forced oscillations (vibration)**).

Укр. – коливання (вібрація) системи, що викликані й підтримуються силовим і (або) кінематичним збудженням.

Рос. – колебания (вибрация) системы, вызванные и поддерживаемые силовым и (или) кинематическим возбуждением.

Виробництво (рос. **Производство**, англ. **Production**).

Укр. – технологічний процес одержання продукції.

Рос. – технологический процесс получения продукции.

Виробнича аварія (рос. **Производственная авария**, англ. **Industrial accident**).

Укр. – порушення встановленого процесу виробництва на об'єкті, яка призводить до пошкодження або знищення матеріальних цінностей, травмування або загибелі людей.

Рос. – нарушение установленного процесса производства на объекте, которое приводит к повреждению или уничтожению материальных ценностей, травмированию или гибели людей.

Виробнича санітарія (рос. **Производственная санитария**, англ. **Occupational sanitation**).

Укр. – система організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів та засобів запобігання впливу шкідливих виробничих чинників на працівників до значень, які не перевищують нормативні.

Рос. – система организационных, санитарно-гигиенических мероприятий, технических средств и методов, предотвращающих или уменьшающих воздействие на работающих вредных производственных факторов до значений, не превышающих установленных норм.

Виробнича травма (рос. **Производственная травма**, англ. **Occupational trauma**)

Укр. – травма, що сталася внаслідок дії виробничих чинників.

Рос. – травма, происшедшая в результате воздействия производственных факторов.

Виробниче середовище (рос. **Производственная среда**, англ. **Production environment**).

Укр. – сукупність фізичних, хімічних, біологічних, соціальних та інших чинників, що діють на людину під час виконання нею трудових обов'язків.

Рос. – совокупность физических, химических, биологических, социальных и других факторов, воздействующих на человека во время выполнения им трудовых обязанностей.

Виробничий мікроклімат (рос. **Производственный микроклимат**, англ. **Production microclimate**).

Укр. – комплекс факторів виробничого середовища, які впливають на теплообмін організму людини.

Рос. – комплекс факторов производственной среды влияющих на теплообмен организма человека.

Виробничий ризик (рос. **Производственный риск**, англ. **Occupational risk**).

Укр. – ймовірність ушкодження здоров'я працівника під час виконання ним трудових обов'язків, що обумовлена ступенем шкідливості та (або) небезпечності умов праці та науково-технічним станом виробництва.

Рос. – вероятность повреждения здоровья работника при исполнении им трудовых обязанностей, обусловленная степенью вредности и (или) опасности условий труда и научно-техническим состоянием производства.

Виробничий травматизм (рос. **Производственный травматизм**, англ. **Occupational traumatism**).

Укр. – явище, що характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Рос. – явление, характеризующееся совокупностью производственных травм и несчастных случаев на производстве.

Висота робочої зони (рос. **Высота рабочей зоны**, англ. **Height of the working area**).

Укр. – відстань по вертикалі від підлоги до горизонтальної площини (реально існуючої чи уявної), в якій виконується основна трудова діяльність.

Рос. – расстояние по вертикали от пола до горизонтальной плоскости (реально существующей или воображаемой), в которой выполняется основная трудовая деятельность.

Вібраційна міцність (рос. **Вибрационная прочность**, англ. **Vibration strength**).

Укр. – міцність при і після заданої вібрації.

Рос. – прочность при и после заданной вибрации.

Вібраційна стійкість (рос. **Вибрационная устойчивость**, англ. **Vibration resistance (Vibration endurance)**).

Укр. – властивість об'єкта при певній вібрації виконувати задані функції і зберігати нормовані значення параметрів.

Рос. – свойство объекта при заданной вибрации выполнять заданные функции и сохранять в пределах норм значения параметров.

Вібрація (рос. **Вибрация**, англ. **Vibration**).

Укр. – рух точки або механічної системи, при якому відбуваються коливання, що характеризують його скалярні величини.

Рос. – движение точки или механической системы, при котором происходят колебания характеризующих его скалярные величин.

Віробезпека (рос. **Вибробезопасность**, англ. **Vibration safety**).

Укр. – умови праці, за яких виробнича вібрація не справляє на працюючого несприятливого впливу, що в крайніх своїх

проявах може спричинити до професійного захворювання (вібраційна хвороба).

Рос. – условия труда, при которых производственная вибрация не оказывает на работающего неблагоприятного воздействия, в крайних своих проявлениях может привести к профессиональному заболеванию (вибрационная болезнь).

Віброізоляція (рос. **Виброизоляция**, англ. **Vibration insulation**).

Укр. – метод вібраційного захисту за допомогою обладнання, розташованого між джерелом збудження і об'єктом, який потребує захисту.

Рос. – метод вибрационной защиты посредством устройств, помещаемых между источником возбуждения и защищаемым объектом.

Вібропереміщення (рос. **Виброперемещение**, англ. **Vibration displacement**).

Укр. – складова пересування, яка описує вібрацію.

Рос. – составляющая перемещения, описывающая вибрацию.

Віброшвидкість (рос. **Виброскорость**, англ. **Vibration speed**).

Укр. – похідна вібропереміщення за часом.

Рос. – производная виброперемещения по времени.

Внутрішній опір тіла людини (рос. **Внутреннее сопротивление тела человека**, англ. **The internal resistance of the human body**).

Укр. – опір внутрішніх шарів шкіри і внутрішніх тканин тіла, залежить від довжини і поперечного перерізу тіла і не залежить від частоти струму.

Рос. – сопротивление внутренних слоев кожи и внутренних тканей тела, зависит от длины и поперечного сечения тела и не зависит от частоты тока.

Вогнегасник (рос. **Огнетушитель**, англ. **Fire extinguisher**).

Укр. – технічний засіб, призначений для припинення горіння подаванням вогнегасної речовини, що міститься в ньому, під дією надлишкового тиску, за масою і конструктивним виконанням придатний для транспортування і застосування однією людиною.

Рос. – техническое средство, предназначенное для прекращения горения путем подачи огнетушащего вещества, содержащегося в нем, под воздействием избыточного давления, по массе и конструктивному исполнению пригодное для транспортировки и применения одним человеком.

Водяний вогнегасник (рос. **Водный огнетушитель**, англ. **Water fire extinguisher**).

Укр. – вогнегасник із зарядом води або води з добавками, що розширюють область експлуатації й застосування вогнегасника.

Рос. – огнетушитель с зарядом воды или воды с добавками, расширяющими область эксплуатации и применения огнетушителя.

Втома (рос. **Усталость**, англ. **Fatigue**).

Укр. – сукупність тимчасових змін у фізіологічному та психологічному стані людини, які з'являються внаслідок напруженої чи тривалої праці і призводить до погіршення її кількісних і якісних показників, нещасних випадків.

Рос. – совокупность временных изменений в физиологическом и психологическом состоянии человека, которые возникают в результате напряженной или длительной работы и приводят к ухудшению ее количественных и качественных показателей, несчастным случаям.

Г

Гальма (рос. **Тормоза**, англ. **Braking gear (Brakes)**).

Укр. – обладнання, призначене для сповільнення або зупинки виробничого обладнання чи транспортного засобу.

Рос. – устройство, предназначенное для замедления или остановки производственного оборудования или транспортного средства.

Гасіння пожежі (рос. **Тушение пожара**, англ. **Fire fighting**).

Укр. – дії, спрямовані на припинення горіння у вогнищі пожежі, обмеження впливу небезпечних чинників пожежі та усунення умов для її самочинного повторного виникання.

Рос. – действия, направленные на прекращение горения в очаге пожара, ограничение воздействия опасных факторов пожара и устранение условий для ее повторного возникновения.

Гігієна праці (рос. **Гигиена труда**, англ. **Occupational hygiene**).

Укр. – галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у його обумовленості умовами праці і на цій основі обґрунтовує заходи і засоби щодо збереження і зміцнення здоров'я працівників, профілактики несприятливого впливу умов праці.

Рос. – отрасль практической и научной деятельности, изучающая состояние здоровья работников в обусловленности условиями труда и на этом основании обосновывающая меры и средства по сохранению и укреплению здоровья работников, профилактике неблагоприятного влияния условий труда.

Гігієнічна характеристика умов праці (рос. **Гигиеническая характеристик условий труда**, англ. **Hygienic characteristics of working conditions**).

Укр. – визначення і оцінка стану умов праці (робочого місця, виробничого середовища, трудового процесу) щодо відповідності їх державним санітарним нормам, правилам, гігієнічним нормативам.

Рос. – определение и оценка состояния условий труда (рабочего места, производственной среды, трудового процесса) на соответствие их государственным санитарным нормам, правилам, гигиеническим нормативам.

Гігієнічне регламентування концентрації забруднюючих атмосферу речовин (рос. **Гигиеническое регламентирование концентраций загрязняющих атмосферу веществ**, англ. **Hygienic regulation of air pollutants concentration**).

Укр. – встановлення безпечних для людини рівнів концентрації забруднюючих атмосфери речовин.

Рос. – установление безопасных для человека уровней концентрации загрязняющих атмосферу веществ.

Гігієнічні вимоги (рос. **Гигиенические требования**, англ. **Hygienic requirements**)

Укр. – комплекс вимог до робочого місця, які унеможливають прояви його шкідливого впливу на здоров'я людини та навколишнє середовище.

Рос. – комплекс требований, предъявляемых к рабочему месту, которые исключают проявление его вредного воздействия на здоровье человека и окружающую среду.

Горіння (рос. **Горение**, англ. **Combustion**).

Укр. – складний фізико-хімічний процес перетворення вихідних речовин у продукти згорання в ході екзотермічних реакцій, що супроводжується інтенсивним виділенням тепла. Хімічна енергія, що запасена в компонентах вихідної суміші, може виділятися також у вигляді теплового випромінювання та світла. Зона світла називається фронтом полум'я або просто полум'ям.

Рос. – сложный физико-химический процесс превращения исходных веществ в продукты сгорания в ходе экзотермических реакций, сопровождающийся интенсивным выделением тепла. Химическая энергия, запасённая в компонентах исходной смеси, может выделяться также в виде теплового излучения и света. Светящаяся зона называется фронтом пламени или просто пламенем.

Горючі речовини та матеріали (рос. **Горючие вещества и материалы**, англ. **Combustible substances and materials**).

Укр. – речовини та матеріали, які здатні до самостійного займання, тління або обуглювання в повітрі від джерела запалювання та самостійно горіти після його вилучення.

Рос. – вещества и материалы, способные самостоятельно воспламеняться, тлеть или обугливаться в воздухе при наличии

источника возгорания и самостоятельно гореть после его удаления.

Гранично допустиме значення шкідливого (виробничого) чинника (рос. **Предельно допустимое значение вредного (производственного) фактора**, англ. **Acceptable limit of safety factor**).

Укр. – граничне значення величини шкідливого виробничого чинника, вплив якого на людину в разі його щоденної регламентованої тривалості не призводить до зниження працездатності і захворювання в період трудової діяльності та у наступний період життя, а також не справляє несприятливого впливу на здоров'я нащадків.

Рос. – предельное значение величины вредного производственного фактора, воздействие которого при ежедневной регламентированной продолжительности в течение всего трудового стажа не приводит как к снижению работоспособности и заболеванию в период трудовой деятельности, так и к заболеванию в последующий период жизни, а также не оказывает неблагоприятного влияния на здоровье потомства.

Д

Динамічне випробування (рос. **Динамическое испытание**, англ. **Dynamic test**).

Укр. – випробування вантажопідіймальних механізмів яке проводиться вантажем, маса якого на 10 % перевищує їх паспортну вантажопідйомність, протягом 10 хвилин і мають на меті перевірку справності та працездатності їх механізмів та гальм.

Рос. – испытания грузоподъемных механизмов, которые проводятся грузом, масса которого на 10 % превышает их паспортную грузоподъемность, в течение 10 минут и имеющие цель проверить исправность и работоспособность их механизмов и тормозов.

Дисперсний склад пилу (рос. **Дисперсный состав пыли**, англ. **Disperse composition of dust**).

Укр. – розподіл частин пилу за розмірами, який характеризується відносним вмістом фракцій або параметрами фракцій, які описують вказаний розподіл.

Рос. – распределение частиц пыли по размерам, которое характеризуется относительным содержанием фракций или параметрами фракций, описывающих это распределение.

Дисциплінарна відповідальність (рос. **Дисциплинарная ответственность**, англ. **Disciplinary responsibility**).

Укр. – регулюється Кодексом законів про працю України та передбачає види покарання як догана чи звільнення з роботи.

Рос. – регулируется Кодексом законов о труде Украины и предусматривает такие виды наказания как выговор или увольнение с работы.

Діелектричні засоби захисту (рос. **Диэлектрические средства защиты**, англ. **Dielectric protective**).

Укр. – вироби, виготовлені з гуми або ізоляційного матеріалу, які використовуються для електрозахисту ніг та рук.

Рос. – изделия, изготовленные из резины или другого изоляционного материала, используемые для электрозащиты ног и рук.

Додаткова ізоляція (рос. **Дополнительная изоляция**, англ. **Additional insulation**).

Укр. – електрична ізоляція, яка передбачена додатково до робочої ізоляції для захисту від ураження електричним струмом у випадку пошкодження робочої ізоляції.

Рос. – электрическая изоляция, предусмотренная дополнительно к рабочей изоляции для защиты от поражения электрическим током в случае повреждения рабочей изоляции.

Допустимий рівень виробничого фактору (рос. **Допустимый уровень производственного фактора**, англ. **Acceptable level of production factor**).

Укр. – рівень виробничого фактору, вплив якого при роботі встановленої тривалості протягом всього трудового стажу не призводить до травм або захворювання, але може спричинити до суб'єктивних дискомфортних відчуттів, які минають і швидко нормалізуються, змін функціонального стану організму, які не виходять за межі фізіологічних можливостей пристосування.

Рос. – уровень производственного фактора, воздействие которого при работе установленной продолжительности на протяжении всего трудового стажа не приводит к травмам или заболеванию, но может привести к субъективным дискомфортным ощущениям, которые проходят и быстро нормализуются, изменениям функционального состояния организма, которые не выходят за пределы физиологических возможностей приспособления.

Допустимий рівень шуму (рос. **Допустимый уровень шума**, англ. **Permissible noise levels**).

Укр. – доза, яка відповідає певному допустимому рівню звуку чи допустимому еквівалентному рівню звуку.

Рос. – доза, которая соответствует определенному допустимому уровню звука или допустимому эквивалентному уровню звука.

Допустимі мікрокліматичні умови (рос. **Допустимые микроклиматические условия**, англ. **Acceptable microclimate conditions**).

Укр. – поєднання параметрів мікроклімату, які при тривалому та систематичному впливі на людину можуть викликати зміни теплового стану організму, що швидко минають і нормалізуються та супроводжуються напруженням механізмів терморегуляції в межах фізіологічної адаптації. При цьому не виникає ушкоджень або порушень стану здоров'я, але можуть спостерігатися дискомфортні тепловідчуття, погіршення самопочуття та зниження працездатності.

Рос. – комплекс параметров микроклимата, которые при продолжительном и систематическом воздействии на человека могут вызвать изменения теплового состояния организма, которые быстро проходят и нормализуются, сопровождаясь

напряжением механизмов терморегуляции в пределах физиологической адаптации. При этом не возникает ухудшенный или нарушенный состояния здоровья, но могут наблюдаться дискомфортные теплоощущения, ухудшение самочувствия и снижение трудоспособности.

Е

Екрануюче обладнання (рос. Экранирующее устройство, англ. **Shielding device**).

Укр. – обладнання яке забезпечує зниження напруги електростатичного поля і кількості аероіонів у робочій зоні до допустимих значень за рахунок їх концентрації в обмеженому об'ємі поза цією зоною.

Рос. – оборудование, которое обеспечивает снижение напряжения электростатического поля и количества аэроионов в рабочей зоне до допустимых значений за счет их концентрации в ограниченном объеме вне этой зоны.

Електрична мережа (рос. Электрическая сеть, англ. **Electrical network**).

Укр. – сукупність електроустановок для розподілу електричної енергії, яка складається з підстанцій, розподільчих пристроїв, струмопроводів, повітряних і кабельних ліній електропередачі, що працюють на певній території.

Рос. – совокупность электроустановок для передачи и распределения электрической энергии, состоящая из подстанций, распределительных устройств, токопроводов, воздушных и кабельных линий электропередачи, работающих на определенной территории.

Електричний опік (рос. Электрический ожог, англ. **Electric burn**).

Укр. – пошкодження поверхні тіла або внутрішніх органів людини під дією електричної дуги чи великих струмів, які проходять крізь тіло людини.

Рос. – повреждение кожных покровов тела или внутренних органов человека под воздействием электрической дуги или больших токов, которые проходят через тело человека.

Електричний опір тіла людини (рос. Электрическое сопротивление тела человека, англ. **Electric resistance of human body**).

Укр. – опір струму, який проходить по ділянці тіла поміж двома електродами, прикладеними до поверхні тіла людини.

Рос. – сопротивление току, проходящему по участку тела между двумя электродами, приложенными к поверхности тела человека.

Електричний шок (рос. Электрический шок, англ. **Electroshock (Electric shock)**).

Укр. – своєрідна важка нервово-рефлекторна реакція організму у відповідь на надмірне подразнення електричним струмом. При шоку безпосередньо після впливу електричного струму у потерпілого настає короточасна фаза збудження, коли він гостро реагує на виниклі болі, у нього підвищується кров'яний тиск. Слідом за цим настає фаза гальмування й виснаження нервової системи, коли різко знижується кров'яний тиск, падає й частішає пульс, слабшає подих, виникає депресія. Шоковий стан триває від декількох десятків хвилин до доби. Після цього може статися або загибель людини, або видужання.

Рос. – своеобразная тяжелая нервно-рефлекторная реакция организма в ответ на чрезмерное раздражение электрическим током. При шоке непосредственно после воздействия электрического тока у пострадавшего наступает кратковременная фаза возбуждения, когда он остро реагирует на возникшие боли, у него повышается кровяное давление. Вслед за этим наступает фаза торможения и истощение нервной системы, когда резко снижается кровяное давление, падает и учащается пульс, ослабевает дыхание, возникает депрессия. Шоковое состояние длится от нескольких десятков минут до суток. После этого может наступить или гибель человека, или выздоровление.

Електробезпека (рос. **Электробезопасность**, англ. **Electrical safety**).

Укр. – система організаційних та технічних засобів, які забезпечують захист людей від шкідливої та небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

Рос. – система организационных и технических мероприятий и средств, обеспечивающих защиту людей от вредного и опасного воздействия электрического тока, электрической дуги, электромагнитного поля и статического электричества.

Електрозахисті засоби (рос. **Электрозащитные средства**, англ. **Electro protective means**).

Укр. – переносні і рухомі вироби, призначені для захисту людей, які працюють з електроустановками, від ураження електричним струмом, дії електричної дуги і електромагнітного поля.

Рос. – переносимые и перевозимые изделия, служащие для защиты людей, работающих с электроустановками, от поражения электрическим током, от воздействия электрической дуги и электромагнитного поля.

Електрофтальмія (рос. **Электрическая офтальмия**, англ. **Electrical ophthalmia**).

Укр. – запалення зовнішніх оболонок очей під дією ультрафіолетових променів електричної дуги. Спостерігається при проведенні електрозварювання, газозварювання, впливі бактерицидних ламп.

Рос. – воспаление внешних оболочек глаз, возникающее в результате интенсивного облучения глаза светом, богатым ультрафиолетовыми лучами (свет сильной дуговой лампы при киносъемке, при электросварочных работах).

Електротравма (рос. **Электротравма**, англ. **Electrical accident**).

Укр. – травма, отримана у наслідок впливу електричного струму й електричної дуги.

Рос. – травма, полученная в результате воздействия электрического тока и электрической дуги.

Електроустановка (рос. **Электроустановка**, англ. **Electrical setting**).

Укр. – сукупність машин, апаратів, ліній і допоміжного обладнання (разом із спорудами і приміщеннями, в яких вони встановлені), призначені для виробництва, трансформації, передачі, розподілу електричної енергії та перетворення її в інші види енергії.

Рос. – совокупность машин, аппаратов, линий и вспомогательного оборудования (вместе с сооружениями и помещениями, в которых они установлены), предназначенных для производства, преобразования, трансформации, передачи, распределения электрической энергии и преобразования ее в другие виды энергии.

3

Загальна вібрація (рос. **Общая вибрация**, англ. **General vibration**).

Укр. – вібрації, що діють через ноги та тіло працюючого.

Рос. – вибрации, которые действуют через ноги и тело работающего.

Занулення (рос. **Зануление**, англ. **Neutralling**).

Укр. – передбачене електричне з'єднання нульовим захисним провідником металевих неструмопровідних частин, які можуть опинитися під напругою.

Рос. – преднамеренное электрическое соединение с нулевым защитным проводником металлических нетоковедущих частей, которые могут оказаться под напряжением.

Запобіжний пояс (рос. **Предохранительный пояс**, англ. **Safety belt**).

Укр. – засіб індивідуального захисту людини від падіння з висоти.

Рос. – средство индивидуальной защиты человека от падения с высоты.

Засіб захисту (працівника) (рос. **Средство защиты работающего**, англ. **Protective equipment**).

Укр. – засіб, призначений для запобігання або зменшення впливу на працівника небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників.

Рос. – средство, предназначенное для предотвращения или уменьшения воздействия на работающего опасных и (или) вредных производственных факторов.

Засіб захисту на виробництві (рос. **Средство защиты на производстве**, англ. **Protective equipment**).

Укр. – засіб, застосування якого запобігає або зменшує вплив на одного або кількох працюючих небезпечних та (або) шкідливих виробничих факторів.

Рос. – средство, применение которого предотвращает или уменьшает воздействие на одного или нескольких работающих опасных и (или) вредных производственных факторов.

Засіб індивідуального захисту (працівника) (рос. **Средство индивидуальной защиты (работающего)**, англ. **Personal protective equipment**).

Укр. – засіб захисту, що надягається на тіло працівника, або його частину, або використовується працівником під час праці.

Рос. – средство защиты, надеваемое на тело человека или его части, или используемое им.

Засіб колективного захисту (працівників) (рос. **Средство коллективной защиты (работающих)**, англ. **Collective protective equipment**).

Укр. – засіб захисту, конструктивно і (або) функціонально пов'язаний з виробничим обладнанням, виробничим процесом, виробничим приміщенням (будівлею) або виробничим майданчиком.

Рос. – средство защиты, конструктивно и (или) функционально связанное с производственным оборудованием,

процесом, виробничим помещенням (зданием) или виробниченой площадкою.

Захисна дія пояса (рос. **Защитное действие пояса**, англ. **Protective effect of belt**).

Укр. – обмеження висоти падіння, поглинання енергії, яка при цьому виділяється, в межах допустимого динамічного навантаження та забезпечення положення тіла, що зменшує можливість травмування життєво важливих органів.

Рос. – ограничение высоты падения, поглощение энергии, которая при этом выделяется, в пределах допустимой динамической нагрузки и обеспечение положения тела, которое снижает вероятность травмирования жизненно важных органов.

Захисне заземлення (рос. **Защитное заземление**, англ. **Protective conductive earth**).

Укр. – навмисне електричне з'єднання із землею або її еквівалентом металевих неструмопровідних частин, які можуть опинитися під напругою.

Рос. – преднамеренное электрическое соединение с землей или ее эквивалентом металлических нетоковедущих частей, которые могут оказаться под напряжением.

Захисні окуляри (рос. **Защитные очки**, англ. **Protective eyewear**).

Укр. – окуляри, призначені для захисту очей від іскор і бризок металу, а при обслуговуванні акумуляторів (від бризок кислот та луг).

Рос. – очки, предназначенные для защиты глаз от искр и брызг металла, а при обслуживании аккумуляторов (от брызг кислот и щелочи).

Знак безпеки праці (рос. **Знак безопасности**, англ. **Safety symbols and signs**).

Укр. – знак, призначений для попереджування працівників про можливу небезпеку, заборону або припис певних дій, а також для інформування про розміщення об'єктів, використання яких

пов'язано із унеможливленням або зниженням наслідків дії небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників.

Рос. – знак, предназначенный для предупреждения человека о возможной опасности, запрещении или предписании определенных действий, а также для информации о расположении объектов, использование которых связано с исключением или снижением последствий воздействия опасных и (или) вредных производственных факторов.

I

Ізольована драбина (рос. **Изолированная лестница**, англ. **Insulated staircase, (Isolated ladder)**)

Укр. – драбина, виготовлена із ізолюючого матеріалу.

Рос. – лестница (стремянка), изготовленная из изолирующего материала.

Ізолююча трубка (рос. **Изолирующая трубка**, англ. **Insulating tube**).

Укр. – трубка (кембрик), яку використовують в якості електричної ізоляції для різних струмопровідних елементів електрообладнання.

Рос. – трубка (кембрик), используемая в качестве электрической изоляции для различных токопроводящих элементов электрооборудования.

Ізолюючий костюм (рос. **Изолирующий костюм**, англ. **Insulating costume**).

Укр. – засіб індивідуального захисту, який ізолює працюючого від дії небезпечних і шкідливих виробничих факторів.

Рос. – средство индивидуальной защиты, которое изолирует работающего от воздействия опасных и вредных производственных факторов.

Ізоляційна стрічка (рос. **Изоляционная лента**, англ. **Insulating tape**).

Укр. – витратний матеріал, призначений для обмотки проводів та кабелів з метою їх електроізоляції.

Рос. – расходный материал, предназначенный для обмотки проводов и кабелей с целью их электроизоляции.

Індикатор напруги (рос. **Индикатор напряжения**, англ. **Voltage indicator (Voltage detector)**).

Укр. – пристрій, що відображає наявність, відсутність або зміни напруги в мережі.

Рос. – устройство, отображающее наличие, отсутствие или изменения напряжения в сети.

Інструктаж (рос. **Инструктаж**, англ. **Instructing**).

Укр. – періодичне навчання робітників перед початком роботи.

Рос. – периодическое обучение работников перед началом работы.

Інтенсивність звуку (рос. **Интенсивность звука**, англ. **Sound intensity**).

Укр. – середня за часом енергія, що переноситься звуковою хвилею через одиничну площадку (1 м^2), перпендикулярну до напрямку поширення хвилі, в одиницю часу.

Рос. – средняя по времени энергия, переносимая звуковой волной через единичную площадку (1 м^2), перпендикулярную к направлению распространения волны, в единицу времени.

Іонізований газ (рос. **Ионизированный газ**, англ. **Ionized gas**).

Укр. – газ, який містить заряджені частки утворені в наслідок іонізації.

Рос. – газ, содержащий заряженные частицы, образовавшиеся в результате ионизации.

Іскровий розряд (рос. **Искровой разряд**, англ. **Sparkover (Spark Discharge)**).

Укр. – нестационарна форма електричного розряду, яка відбувається в газах. Такий розряд виникає зазвичай при тиску

порядку атмосферного і супроводжується характерним звуковим ефектом - «тріском» іскри.

Рос. – нестационарная форма электрического разряда, происходящая в газах. Такой разряд возникает обычно при давлениях порядка атмосферного и сопровождается характерным звуковым эффектом – «треском» искри.

К

Карабін (рос. **Карабин**, англ. **Carbine**).

Укр. – елемент запобіжного поясу, що призначений для прикріплення до конструкції.

Рос. – элемент предохранительного пояса, предназначенный для прикрепления к конструкции.

Карна відповідальність (рос. **Уголовная ответственность**, англ. **Criminal liability**).

Укр. – відповідальність яка передбачається Кримінальним кодексом України за порушення правил охорони праці, які створили реальну загрозу для життя і здоров'я громадян або послужили причиною нещасного випадку.

Рос. – ответственность, которая предусматривается Уголовным кодексом Украины за нарушения правил охраны труда, создавших реальную угрозу для жизни и здоровья граждан, или послужили причиной несчастного случая.

Категорія робіт (рос. **Категория работ**, англ. **Category of work**).

Укр. – розмежування робіт за тяжкістю та напруженістю праці, ступенем професійної небезпеки (шкідливості) на основі загальних енерговитрат організму в *ккал/год (Вт)*.

Рос. – разграничение работ по тяжести и напряженности труда, степени профессиональной опасности (вредности) на основе общих энергозатрат организма в *ккал/ч (Вт)*.

Коефіцієнт безпеки (рос. **Коэффициент безопасности**, англ. **Safety ratio**).

Укр. – поправочний коефіцієнт до експериментального або розрахункового значення вибухонебезпеки, який визначає гранично допустиму величину цього параметру (концентрації, температури, тиску та ін.) для даного виробничого процесу.

Рос. – поправочный коэффициент к экспериментальному или расчетному значению взрывоопасности, который определяет предельно допустимую величину этого параметра (концентрации, температуры, давления и т. п.) для данного производственного процесса.

Колективний договір (рос. **Коллективный договор**, англ. **Collective contract**).

Укр. – договір який укладається між роботодавцем або уповноваженим ним органом (особою) з одного боку і профспілками, або в разі їх відсутності - уповноваженими представниками трудового колективу з іншого боку.

Рос. – договор, заключаемый между работодателем или уполномоченным им органом (лицом) с одной стороны и профсоюзами, либо в случае их отсутствия - уполномоченными представителями трудового коллектива с другой стороны.

Колір безпеки (рос. **Цвет безопасности**, англ. **Safety color**).

Укр. – установленный колір, призначений для привернення уваги працівника до окремих елементів виробничого обладнання і (або) будівельної конструкції, які можуть бути джерелами небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників, а також до засобів пожежогасіння і знаків безпеки.

Рос. – установленный цвет, предназначенный для привлечения внимания человека к отдельным элементам производственного оборудования и (или) строительной конструкции, которые могут являться источниками опасных и (или) вредных производственных факторов, а также к средствам пожаротушения и знаку безопасности.

Комплексний показник забруднення атмосфери (рос. **Комплексный показатель загрязнения атмосферы**, англ. **Complex index of atmospheric pollution**).

Укр. – показник забруднення атмосфери кількома забруднюючими речовинами.

Рос. – показатель загрязненности атмосферы несколькими загрязняющими веществами.

Комфорт (рос. **Комфорт**, англ. **Comfort**).

Укр. – умови при яких на робочому місці людина відчуває зручності, благоустрій, затишок тобто це сукупність побутових зручностей.

Рос. – условия, при которых на рабочем месте человек ощущает удобства, благоустройство, уют то есть это совокупность бытовых удобств.

Кондиціювання (рос. **Кондиционирование**, англ. **Conditioning**).

Укр. – створення і автоматична підтримка в закритих приміщеннях всіх або окремих параметрів повітря (температури, відносної вологості, чистоти, швидкості руху повітря) з метою забезпечення оптимальних кліматичних умов, найбільш сприятливих для самопочуття людей, ведення технологічного процесу, забезпечення схоронності.

Рос. – создание и автоматическое поддержание в закрытых помещениях всех или отдельных параметров воздуха (температуры, относительной влажности, чистоты, скорости движения воздуха) с целью обеспечения оптимальных климатических условий, наиболее благоприятных для самочувствия людей, ведения технологического процесса, обеспечения сохранности.

Конкретний (певний) шум (рос. **Конкретный (определенный) шум**, англ. **Specific (certain) noise**)

Укр. – складова шуму навколишнього середовища, яку можна виділити, користуючись засобами акустичних вимірювань і яку можна пов'язати з певним джерелом шуму.

Рос. – составляющая шума окружающей среды, которую можно выделить, пользуясь средствами акустических измерений и которую можно связать с определенным источником шума.

Концентрація (рос. **Концентрация**, англ. **Concentration**).

Укр. – кількість хімічної речовини в одиниці об'єму повітря. Вимірюється в міліграмах хімічної речовини, яка знаходиться в літрі повітря (*мг/л*). Величина, яка характеризує кількість даного компонента у багатокомпонентній системі, середовищі, тобто

відносна кількість даного компонента в гомогенній системі в об'ємному, масовому або молярному вимірах.

Рос. – количество химического вещества в единице объема воздуха. Измеряется в миллиграммах химического вещества, которое находится в литре воздуха (*мг/л*). Величина, характеризующая количество данного компонента в многокомпонентной системе, среде, то есть относительное количество данного компонента в гомогенной системе в объемном, массовом или молярном измерениях.

Л

Лампи розжарювання (рос. **Лампы накаливания**, англ. **Electric incandescent lamps**).

Укр. – є тепловими джерелами світла, при якому випромінювання видимого світла відбувається за рахунок високої температури (2 000 – 2 200°C) нитки розжарювання.

Рос. – являются тепловыми источниками света, при котором излучение видимого света происходит за счет высокой температуры (2 000 – 2 200°C) нити накаливания.

Легка фізична робота (рос. **Легкая физическая работа**, англ. **Light physical work**).

Укр. – роботи (категорія І) охоплюють види діяльності, при яких витрата енергії дорівнює 105 – 140°*Вт* (90 – 120°*ккал/год.*) - категорія Іа та 141 – 175°*Вт* (121 – 150°*ккал/год.*) - категорія Іб. До категорії Іа належать роботи, що виконуються сидячи і не потребують фізичного напруження. До категорії Іб належать роботи, що виконуються сидячи, стоячи або пов'язані з ходінням та супроводжуються деяким фізичним напруженням.

Рос. – работы (категория I) охватывают виды деятельности, при которых затрата энергии равняется 105 – 140°*Вт* (90 – 120°*ккал/ч.*) - категория Ia и 141 – 175°*Вт* (121 – 150°*ккал/ч.*) - категория Ib. К категории Ia относятся работы, которые выполняются сидя и не требуют физического напряжения. К категории Ib относятся работы, которые выполняются сидя, стоя или связаны с хождением и сопровождаются некоторым физическим напряжением.

Летальний (смертний) струм (рос. **Летальный (смертельный) ток**, англ. **Lethal (Fatal) electric current**).

Укр. – струм значенням більш 5 А який визиває негайну зупинку серця, минаючи стан фібриляції.

Рос. – ток, значение которого выше 5 А вызывающий немедленную остановку сердца, минуя состояние фибрилляции.

Ліквідація (ліквідування) пожежі (рос. **Ликвидация пожара**, англ. **Full extinguishment (Fire elimination)**).

Укр. – стадія пожежогасіння, на якій припинено горіння, діяння небезпечних чинників пожежі, а також усунуто умови для їх самочинного повторного виникнення.

Рос. – стадия пожаротушения, на которой прекращено горение, действия опасных факторов пожара, а также устранены условия для их самопроизвольного повторного возникновения.

Локалізація (локалізуваня) пожежі (рос. **Локализация пожара**, англ. **Fire under control (Fire localization)**).

Укр. – стадія пожежогасіння, на якій зупинено розвиток пожежі і створено умови для його ліквідування.

Рос. – стадия пожаротушения, на которой остановлено развитие пожара и созданы условия для его ликвидации.

Люмінесцентні лампи (рос. **Люминесцентные лампы**, англ. **Luminescent lamps**).

Укр. – застосовується властивість електролюмінесценції парів ртуті при проходженні через них електричного струменю під впливом доданої напруги і фотолюмінесценції кристалічної речовини, названого люмінофором.

Рос. – используется свойство электролюминесценции паров ртути при прохождении через них электрического потока под воздействием приложенного напряжения и фотолюминесценции кристаллического вещества, названного люминофором.

М

Мала (низька) напруга (рос. **Низкое (малое) напряжение**, англ. **Low voltage**).

Укр. – номінальна напруга не більше 42 В, яка застосовується з метою зменшення небезпеки ураження електричним струмом.

Рос. – номинальное напряжение не более 42 В, применяемое в целях уменьшения опасности поражения электрическим током.

Матеріальна відповідальність (рос. **Материальная ответственность**, англ. **Material liability (Material responsibility)**)).

Укр. – компенсація матеріальної шкоди, створеної підприємством робітникам, які постраждали від нещасного випадку, також робітниками – підприємству.

Рос. – компенсация материального ущерба, причиненного предприятием работникам, пострадавшим от несчастного случая, а также работниками - предприятию.

Медичний огляд (рос. **Медицинский осмотр**, англ. **Medical examination**).

Укр. – огляд працівників спеціальною комісією лікарів з обов'язковими лабораторними, клінічними і функціональними дослідженнями з метою визначення можливості допущення до виконання конкретної роботи, (до професії) за станом здоров'я.

Рос. – осмотр работников специальной комиссией врачей с обязательными лабораторными, клиническими и функциональными исследованиями с целью определения возможности допуска к выполнению конкретной работы, (к профессии) по состоянию здоровья.

Металізація шкіри (рос. **Металлизация кожи**, англ. **Metallization skin**).

Укр. – проникнення у верхні шари шкіри дрібних часток металу, який розплавився під дією електричної дуги.

Рос. – проникновение в верхние слои кожи мельчайших частиц металла, который расплавился под воздействием электрической дуги.

Методика вимірювання концентрації шкідливих речовин (рос. **Методика измерения концентрации вредных веществ**,

англ. **Methods of measuring the concentration harmful substances**).

Укр. – докладний опис умов та операцій, які забезпечують регламентовані характеристики точності.

Рос. – описание условий и операций, обеспечивающих регламентируемые характеристики точности.

Механічна вентиляція (рос. **Механическая вентиляция**, англ. **Mechanical ventilation**).

Укр. – система вентиляції, в якій повітря подається в приміщення чи (або) виводиться з нього по системах вентиляційних каналів (повітропроводів) з застосуванням спеціальних механічних пристроїв – вентиляторів.

Рос. – система вентиляции, в которой воздух подается в помещение и (или) выводится из него по системам вентиляционных каналов (воздуховодов) с применением специальных механических устройств - вентиляторов.

Механічний удар (рос. **Механический удар**, англ. **Mechanical hit**).

Укр. – короткочасний механічний вплив твердих тіл при їх зіткненні між собою і супутні цьому процесу явища.

Рос. – кратковременное механическое воздействие твердых тел при их столкновении между собой и сопутствующие этому процессу явления.

Міжгалузеві і галузеві акти з охорони праці (рос. **Межотраслевые и отраслевые акты по охране труда**, англ. **Cross-industry and sector acts on labor protection**).

Укр. – закони, міжгалузеві й галузеві стандарти, норми, правила, положення, інструкції та інші документи з охорони праці, яким надана чинність правових норм, обов'язкових для виконання.

Рос. – законы, межотраслевые и отраслевые стандарты, нормы, правила, положения, инструкции и другие документы по охране труда, которым предоставлены полномочия правовых норм, обязательных для выполнения.

Мікроклімат виробничих приміщень (рос. **Микроклимат производственных помещений**, англ. **Microclimate of industrial premises**).

Укр. – умови внутрішнього середовища цих приміщень, що впливають на тепловий обмін працюючих з оточенням шляхом конвекції, кондукції, теплового випромінювання та випаровування вологи. Ці умови визначаються поєднанням температури, відносної вологості та швидкості руху повітря, температури оточуючих людину поверхонь та інтенсивністю теплового (інфрачервоного) опромінення.

Рос. – условия внутренней среды этих помещений, влияющие на теплообмен работающих с окружением путем конвекции, кондукции, теплового излучения и испарения влаги. Эти условия определяются сочетанием температуры, относительной влажности и скорости движения воздуха, температуры окружающих человека поверхностей и интенсивностью теплового (инфракрасного) излучения.

Міра іонізації (рос. **Измерение ионизации**, англ. **Measuring ionization**).

Укр. – вимірювання іонізації, призначеної для відтворення потоку іонів з об'ємною густиною електричного заряду заданого значення, який служить для перевірки спектрометрів і лічильників іонів.

Рос. – измерения ионизации, предназначенной для воспроизведения потока ионов с объемной плотностью электрического заряда заданного значения, который служит для проверки спектрометров и счетчиков ионов.

Н

Надзвичайна ситуація (рос. **Чрезвычайная ситуация**, англ. **Emergency situation**).

Укр. – порушення нормальних умов життя і діяльності людей, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели чи можуть призвести до людських жертв і матеріальних витрат.

Рос. – нарушение нормальных условий жизни и деятельности людей, вызванное аварией, катастрофой, стихийным бедствием, эпидемией, большим пожаром, применением средств поражения, которые привели или могут привести к человеческим жертвам и материальным затратам.

Надійність (рос. **Надежность**, англ. **Reliability**).

Укр. – ймовірність безвідмовної роботи будь-якого елемента у визначених умовах та певний період часу.

Рос. – вероятность безотказной работы любого элемента в определенных условиях и определенный период времени.

Напруга дотику (рос. **Напряжение прикосновения**, англ. **Touch voltage**).

Укр. – напруга між двома точками ланцюга струму, до яких одночасно доторкається людина.

Рос. – напряжение между двумя точками цепи тока, которых одновременно касается человек.

Напруга кроку (рос. **Шаговое напряжение**, англ. **Voltage of step**)

Укр. – напруга, обумовлена електричним струмом, що протікає по землі або по струмопровідній підлозі, і рівне різниці потенціалів між двома точками поверхні землі (підлоги), що знаходяться на відстані одного кроку людини.

Рос. – напряжение, обусловленное электрическим током, протекающим по земле или по токопроводящему полу, и равное разности потенциалов между двумя точками поверхности земли (пола), находящимися на расстоянии одного шага человека.

Напруженість праці, (рос. **Напряженность труда**, англ. **Intensity of labor**).

Укр. – характеристика трудового процесу, що відображає навантаження переважно на центральну нервову систему.

Рос. – характеристика трудового процесса, отражающая преимущественную нагрузку на центральную нервную систему.

Небезпека (рос. **Опасность**, англ. **Hazard**).

Укр. – потенційне джерело шкоди.

Рос. – потенциальный источник ущерба.

Небезпечна дія (рос. **Опасное действие**, англ. **Unsafe action**).

Укр. – дія оператора, яка суперечить (не відповідає) науково обґрунтованим нормам професійної поведінки при виконанні конкретного виробничого завдання.

Рос. – действие оператора, которое противоречит (не соответствует) научно обоснованным нормам профессионального поведения при выполнении конкретного производственного задания.

Небезпечна зона (рос. **Опасная зона**, англ. **Hazardous zone**).

Укр. – простір, у якому можлива дія на працівника небезпечного і (або) шкідливого виробничого чинника.

Рос. – пространство, в котором возможно воздействие на работающего опасного и (или) вредного производственных факторов.

Небезпечний (виробничий) чинник (рос. **Опасный (производственный) фактор**, англ. **Hazardous factor**).

Укр. – виробничий чинник, вплив якого на працівника в певних умовах призводить до травм, гострого отруєння або іншого раптового різкого погіршення здоров'я або до смерті.

Рос. – производственный фактор, воздействие которого на работающего в определенных условиях приводит к травме, острому отравлению или другому внезапному резкому ухудшению здоровья или к смерти.

Небезпечний випадок на виробництві (рос. **Опасный случай на производстве**, англ. **Hazardous accident at work**).

Укр. – випадок впливу на працюючого небезпечного виробничого фактору під час виконання ним трудових обов'язків або завдань керівника робіт.

Рос. – случай воздействия на работника опасного производственного фактора при выполнении им трудовых обязанностей или заданий руководителя работ.

Небезпечні умови (рос. **Опасные условия**, англ. **Hazardous working conditions**).

Укр. – умови, які визначаються недоліками конструкцій машин, технологічного обладнання і процесів, низьким рівнем організації виробництва (неефективність або відсутність необхідного контролю, низький професійний рівень працюючих і підготовка їх з охорони праці), недостатньо надійністю виробничого обладнання тощо.

Рос. – условия, которые определяются недостатками конструкций машин, технологического оборудования и процессов, низким уровнем организации производства (неэффективность или отсутствие необходимого контроля, низкий профессиональный уровень работающих и подготовка их по охране труда), недостаточной надежностью производственного оборудования и т.п.

Негорючі речовини (рос. **Негорючие вещества**, англ. **Non-combustible material**).

Укр. – речовини нездатні до горіння чи обуглювання у повітрі під впливом вогню або високої температури.

Рос. – вещества неспособные к горению или обугливаюнию на воздухе под воздействием огня или высокой температуры.

Нещасний випадок на виробництві (рос. **Несчастный случай на производстве**, англ. **Occupational accident**).

Укр. – раптове погіршення стану здоров'я чи настання смерті працівника під час виконання ним трудових обов'язків внаслідок короткотривалого (тривалістю не довше однієї робочої зміни) впливу небезпечного або шкідливого виробничого чинника.

Рос. – внезапное ухудшение состояния здоровья или смерть работника во время выполнения им трудовых обязанностей вследствие кратковременного (продолжительностью не более

одной рабочей смены) воздействия опасного или вредного производственного фактора.

Номинальна напруга (рос. **Номинальное напряжение**, англ. **Rated voltage**).

Укр. – максимальна напруга відносно потенціалу землі, яка під час підключення до ланцюга приладу не викликає небезпечного ураження електричним струмом.

Рос. – максимальное напряжение относительно потенциала земли, которое при подключении к цепи прибора не вызывает опасного поражения электрическим током.

Нульовий захисний провідник (рос. **Нулевой защитный проводник**, англ. **Protective zero conductor (Zero protective conductor)**).

Укр. – провідник, який з'єднує занульовані частини з глухозаземленою нейтральною точкою обмотки джерела чи її еквівалентом.

Рос. – проводник, соединяющий зануляемые части с глухозаземленной нейтральной точкой обмотки источника тока или ее эквивалентом.

О

Обмежувальний пристрій (рос. **Ограничительное устройство**, англ. **Limiting device**).

Укр. – пристрій, який спрацьовує при порушенні параметрів технологічного процесу або режиму роботи виробничого обладнання.

Рос. – устройство, срабатывающее при нарушении параметров технологического процесса или режима работы производственного оборудования.

Обмежувач вантажопідйомності крану (рос. **Ограничитель грузоподъемности крана**, англ. **Limiter lifting capacity crane**).

Укр. – пристрій, який автоматично відключає механізм підйому під час його перевантаження, внаслідок перевищення припустимої вантажопідйомності крана.

Рос. – устройство, автоматически отключающее подъемный механизм при его перегрузке, вследствие превышения допустимой грузоподъемности крана.

Обмежувач висоти підйому (рос. **Ограничитель высоты подъема**, англ. **Limiting height**).

Укр. – пристрій, який вимикає механізм підйому крана і обмежує верхнє положення його вантажозахоплюючого органа.

Рос. – устройство, которое выключает механизм подъема крана и ограничивает верхнее положение его грузозахватного органа.

Огороджуючий пристрій (рос. **Ограждающее устройство**, англ. **Protective fencing device**).

Укр. – пристрій, який встановлюється між небезпечним фактором та працюючим.

Рос. – устройство, которое устанавливается между опасным фактором и работающим.

Опорні поверхні тіла людини (рос. **Опорные поверхности тела человека**, англ. **Human's body bearing areas**).

Укр. – поверхні тіла людини, які сприймають його масу, у положенні сидячи (сідниці), стоячи (ступні).

Рос. – поверхности тела человека, которые воспринимают его массу, в положении сидя (ягодицы), стоя (ступни).

Оптимальні мікрокліматичні умови (рос. **Оптимальные микроклиматические условия**, англ. **Optimal microclimate conditions**).

Укр. – поєднання параметрів мікроклімату, які при тривалому та систематичному впливі на людину забезпечують зберігання нормального теплового стану його організму без активізації механізмів терморегуляції. Вони забезпечують відчуття теплового комфорту та створюють передумови для високого рівня працездатності.

Рос. – параметры микроклимата, которые при длительном и систематическом воздействии на человека обеспечивают сохранение нормального теплового состояния его организма без активизации механизмов терморегуляции. Они обеспечивают ощущение теплового комфорта и создают предпосылки для высокого уровня работоспособности.

Організація робочого місця (рос. **Организация рабочего места**, англ. **Arranging of working place**).

Укр. – система заходів, спрямованих на оснащення робочого місця засобами і предметами праці і їх розміщення у визначеному порядку.

Рос. – система мероприятий, направленных на оснащение рабочего места средствами и предметами труда и их размещение в определенном порядке.

Особиста гігієна (рос. **Личная гигиена**, англ. **Personal hygiene**).

Укр. – комплекс індивідуальних заходів для кожного працівника під час виконання певної роботи на виробництві і в побуті з метою профілактики можливих захворювань чи отруєнь.

Рос. – комплекс индивидуальных мероприятий для каждого работника при выполнении определенной работы на производстве и в быту с целью профилактики возможных заболеваний или отравлений.

Отруєння (рос. **Отравление**, англ. **Poisoning**).

Укр. – результат впливу хімічної речовини на людину, який може привести до захворювання або летального наслідку.

Рос. – результат воздействия химического вещества на человека, который может привести к заболеванию или летальному исходу.

Охорона праці (рос. **Охрана труда**, англ. **Occupational safety and health (Protection of labour)**).

Укр. – система законодавчих актів, соціально-економічних, організаційних, лікувально-профілактичних заходів і засобів, які

забезпечують безпеку, збереження здоров'я та працездатність людини в процесі труда.

Рос. – система законодательных актов, а также предупредительных и регламентирующих социально-экономических, организационных, технических, санитарно-гигиенических и лечебно-профилактических мероприятий, средств и методов, направленных на обеспечение безопасных условий труда.

II

Первинні засоби пожежогасіння (рос. **Первичные средства пожаротушения**, англ. **Primary fire-extinguishing means**).

Укр. – технічні засоби, речовини, матеріали або їх комплекс, придатні до використання людиною для локалізації і (або) ліквідування пожежі на його початковій стадії. До них належать вогнегасники, пожежні кран-комплекти, пожежний інвентар (покривала з негорючого тепло-ізолювального полотна або повсті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати) та переносний пожежний інструмент.

Рос. – технические средства, вещества, материалы или их комплекс, пригодные для использования человеком с целью локализации и (или) ликвидации пожара на его начальной стадии. К ним относятся огнетушители, пожарные кран-комплекты, пожарный инвентарь (покрывала из негорючего теплоизолирующего полотна или войлока, ящики с песком, бочки с водой, пожарные ведра, совковые лопаты) и переносной пожарный инструмент.

Перевтомлення (рос. **Переутомление**, англ. **Overwork**).

Укр. – висока ступінь втоми, внаслідок чого виникає різка невідповідність між витратами енергії організму при роботі і процесом відновлення.

Рос. – высокая степень усталости, вследствие чего возникает резкое несоответствие между затратами энергии организма при работе и процессом восстановления.

Переносний вогнегасник (рос. **Переносной огнетушитель**, англ. **Portable fire extinguisher**).

Укр. – вогнегасник, за масою та конструктивним виконанням придатний для перенесення однією людиною. Маса спорядженого переносного вогнегасника не перевищує 20 кг.

Рос. – огнетушитель, по массе и конструктивному исполнению пригодный для переноса одним человеком. Масса снаряженного переносного огнетушителя не превышает 20 кг.

Пересувний вогнегасник (рос. **Передвижной огнетушитель**, англ. **Mobile fire extinguisher (Transportable fire extinguisher)**).

Укр. – вогнегасник, змонтований на колесах або візку, придатний для переміщення однією людиною. Маса спорядженого пересувного вогнегасника не перевищує 450 кг.

Рос. – огнетушитель, смонтированный на колесах или тележке, пригодный для перемещения одним человеком. Масса снаряженного передвижного огнетушителя не превышает 450 кг.

Пил (рос. **Пыль**, англ. **Dust**).

Укр. – дисперсна система із газоподібним дисперсним середовищем і твердою дисперсною фазою, яка складається із часток від квазімолекулярного до макроскопічного розмірів, здатних перебувати у зваженому стані більш чи менш тривалий час.

Рос. – дисперсная система с газообразным дисперсной средой и твердой дисперсной фазой, состоящей из частиц от квазімолекулярного до макроскопического размеров, способных находиться во взвешенном состоянии достаточно длительное время.

Пінний вогнегасник (рос. **Пенный огнетушитель**, англ. **Foam fire extinguisher**).

Укр. – вогнегасник, призначений для застосування водопінної вогнегасної речовини.

Рос. – огнетушитель, предназначенный для применения водопенного огнетушащего вещества.

Повітрообмін (рос. **Воздухообмен**, англ. **Air's exchange**).

Укр. – один з кількісних параметрів (гігієнічний показник якості системи вентиляції), що характеризують роботу системи вентиляції повітря в закритих приміщеннях, виражений обсягом повітря, що подається в приміщення або видаляється з нього, в одиницю часу (зазвичай в кубічних метрах за 1 годину).

Рос. – один из количественных параметров (гигиенический показатель качества системы вентиляции), характеризующих работу системы вентиляции воздуха в закрытых помещениях, выраженный объемом воздуха, подаваемого в помещение или удаляемого из него, в единицу времени (обычно в кубических метрах за 1 час).

Поглинаючий розчин (рос. **Поглощающий раствор**, англ. **Absorbing solution**).

Укр. – розчин або розчинник, призначений для поглинання шкідливих речовин із повітря.

Рос. – раствор или растворитель, предназначенный для поглощения вредных веществ из воздуха.

Пожежна безпека об'єкта (рос. **Пожарная безопасность объекта**, англ. **Fire safety object**).

Укр. – стан об'єкта, за якого ймовірність виникнення і розвитку пожежі, а також ймовірність впливу небезпечних чинників пожежі не перевищують унормованих допустимих значень.

Рос. – состояние объекта, при котором вероятность возникновения и развития пожара, а также вероятность воздействия опасных факторов пожара не превышают нормированных допустимых значений.

Пожежна небезпека (рос. **Пожарная опасность**, англ. **Fire hazard**).

Укр. – сукупність чинників, які зумовлюють можливість виникнення і (або) розвитку пожежі.

Рос. – совокупность факторов, обуславливающих возможность возникновения и (или) развития пожара.

Покажчик вильоту стріли крану (рос. **Указатель вылета стрелы крана**, англ. **Pointer (Detector) crane boom departure**).

Укр. – пристрій, який вказує робочий виліт стріли крану.

Рос. – устройство, указывающее рабочий вылет стрелы крана.

Покажчик маси вантажу (рос. **Указатель массы груза**, англ. **Pointer mass cargo (Detector mass cargo)**).

Укр. – пристрій, який вказує масу вантажу, що піднімається, або її відповідність вантажопідйомності.

Рос. – устройство, указывающее массу поднимаемого груза или его соответствие грузоподъемности.

Поліспаєт (рос. **Полиспаєт**, англ. **Burton**).

Укр. – складається з блоків і канату, використовується для піднімання і переміщення вантажу.

Рос. – состоит из блоков и каната, используется для подъема и перемещения груза.

Порошковий вогнегасник (рос. **Порошковый огнетушитель**, англ. **Powder fire extinguisher**).

Укр. – вогнегасник, призначений для застосування вогнегасного порошку.

Рос. – огнетушитель, предназначенный для использования огнетушащего порошка.

Посилена ізоляція (рос. **Усиленная изоляция**, англ. **Reinforced insulation**).

Укр. – поліпшена робоча ізоляція, яка забезпечує такий самий захист від ураження електричним струмом, як і подвійна ізоляція.

Рос. – улучшенная рабочая изоляция, обеспечивающая такую же степень защиты от поражения электрическим током, как и двойная изоляция.

Постійне робоче місце (рос. **Постоянное рабочее место**, англ. **Constant place work**).

Укр. – місце, на якому працівник перебуває більшу частину свого робочого часу (понад 50 % або більше 2 годин безперервно). Якщо при цьому робота здійснюється в різних пунктах робочої зони, постійним робочим місцем вважається вся робоча зона.

Рос. – место, на котором работающий находится большую часть своего рабочего времени (более 50 % или более 2 часов непрерывно). Если при этом работа осуществляется в различных пунктах рабочей зоны, постоянным рабочим местом считается вся рабочая зона.

Потужність викиду (рос. **Мощность выброса**, англ. **Power of release (Power of emissions)**).

Укр. – кількість викинутих в атмосферу речовин в одиницю часу.

Рос. – количество выброшенных в атмосферу веществ в единицу времени.

Працездатність (рос. **Трудоспособность**, англ. **Capacity for work (Employability)**).

Укр. – здатність людини виконувати певну роботу, яка визначається рівнем її фізичних і психофізіологічних можливостей, а також станом здоров'я і професійною підготовленістю.

Рос. – способность человека выполнять определенную работу, которая определяется уровнем его физических и психофизиологических возможностей, а также состоянием здоровья и профессиональной подготовкой.

Природна вентиляція (рос. **Естественная вентиляция**, англ. **Natural ventilation**).

Укр. – це система вентиляції, яка не має сили що примусово переміщує повітря (вентилятора). Рух повітря в природній системі вентиляції здійснюється за рахунок природних сил, а саме за рахунок різниці тиску зовні і всередині будівлі, яка обумовлена тепловим напором, що виникають за рахунок різниці температур повітря зовні і всередині приміщення, а також за рахунок вітрового напору, що створюється при обдуванні будівлі.

Рос. – это система вентиляции, не имеющая принудительной движущей воздух силы (вентилятора). Движение воздуха в естественной системе вентиляции осуществляется за счет естественных сил, а именно за счет различия давления снаружи и внутри здания, которая обусловлена тепловым напором, возникающим за счет разности температур воздуха снаружи и внутри помещения, а также за счет ветрового напора, создающегося при обдуве здания.

Промислове джерело забруднення атмосфери (рос. **Промышленный источник загрязнения атмосферы**, англ. **Industrial source of atmospheric pollution**).

Укр. – джерело забруднення атмосфери, обумовлене дією виробничих процесів або взаємопов'язаних з ним допоміжних процесів, здійснених в територіально обмежених виробничих комплексах.

Рос. – источник загрязнения атмосферы, обусловленное действием производственных процессов или взаимосвязанных с ним вспомогательных процессов, осуществленных в территориально ограниченных производственных комплексах.

Промислове очищення газу (рос. **Промышленная очистка газа**, англ. **Industrial cleaning gas**).

Укр. – очищення газу з метою подальшої утилізації або повернення у виробництво відокремленого газу або перетвореного нешкідливого продукту.

Рос. – очистки газа с целью дальнейшей утилизации или возврата в производство обособленного газа или преобразованного безвредного продукта.

Промисловий пил (рос. **Промышленная пыль**, англ. **Industrial dust**).

Укр. – пил, що входить до складу промислового викиду.

Рос. – пыль, входящая в состав промышленного выброса.

Професійна хвороба (професійне захворювання) (рос. **Профессиональное заболевание**, англ. **Occupational disease**).

Укр. – патологічний стан людини, обумовлений надмірним напруженням організму, або дією шкідливого виробничого чинника під час трудової діяльності.

Рос. – хроническое или острое заболевание работающего, являющееся результатом воздействия вредного производственного фактора.

Професійний відбір (рос. **Профессиональный отбор**, англ. **Occupational selection**).

Укр. – сукупність заходів, метою яких є відбір осіб для виконання певного виду трудової діяльності за їхніми професійними знаннями, анатоомо–фізіологічними і психологічними особливостями, станом здоров'я та віком.

Рос. – совокупность мероприятий, цель которых отбор лиц для выполнения определенного вида трудовой деятельности по их профессиональным знаниям, анатоомо–физиологическим и психологическим особенностям, состоянию здоровья и возрасту.

Р

Режим захисту (рос. **Режим защиты**, англ. **Protection regime**).

Укр. – порядок застосування зменшення можливих доз опроміювання і вибір найбільш доцільних дій у зонах радіоактивного забруднення.

Рос. – порядок использования снижения возможных доз облучения и выбор наиболее целесообразных действий в зонах радиоактивного загрязнения.

Респіратор (рос. **Респиратор**, англ. **Respirator**).

Укр. – засіб індивідуального захисту органів дихання від попадання аерозолів (пил, дим, туман) і/або шкідливих газів (в тому числі чадного).

Рос. – средство индивидуальной защиты органов дыхания от попадания аэрозолей (пыль, дым, туман) и/или вредных газов (в том числе угарного).

Ризик (рос. **Риск**, англ. **Risk**).

Укр. – комбінація ймовірності заподіяння шкоди і тяжкості цієї шкоди.

Рос. – комбинация вероятности причинения вреда и тяжести этого вреда.

Рівень безпеки (рос. **Уровень безопасности**, англ. **Level of safety**)

Укр. – оцінка безпеки посиланням на прийнятий ризик.

Рос. – оценка безопасности посредством ссылки на принятый риск.

Роботодавець (рос. **Работодатель**, англ. **Employer**).

Укр. – власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган, незалежно від форм власності, виду діяльності, господарювання, і фізична особа, яка використовує найману працю, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

Рос. – собственник предприятия, учреждения, организации или уполномоченный им орган, независимо от форм собственности, вида деятельности и хозяйствования, и физическое лицо, использующее наемный труд, нанявшее работника по трудовому договору (контракту).

Робоча зона (**Рабочая зона**, англ. **Working zone**).

Укр. – визначений простір, який обмежений по висоті 2 м над рівнем підлоги або майданчика, на яких знаходяться місця постійного або тимчасового (непостійного) перебування працюючих

Рос. – пространство, ограниченное по высоте 2 м над уровнем пола или площадки, на которых находятся места постоянного или временного (непостоянного) пребывания работающих.

Робоче місце (рос. **Рабочее место**, англ. **Workplace**).

Укр. – місце постійного або тимчасового перебування працівника під час виконання ним трудових обов'язків, яке безпосередньо чи опосередковано перебуває під контролем роботодавця.

Рос. – место постоянного или временного пребывания работника во время выполнения им трудовых обязанностей, и непосредственно или косвенно находящееся под контролем работодателя.

Робоче освітлення (рос. **Рабочее освещение**, англ. **Working lighting**).

Укр. – освітлення, яке забезпечує нормовані освітлювальні умови (освітленість, якість освітлення) в приміщеннях і в місцях виконання робіт поза будинками.

Рос. – освещение, обеспечивающее нормированные условия освещения (освещенность, качество освещения) в помещениях и в местах производства работ вне зданий.

С

Світлодіодні лампи (рос. **Светодиодные лампы**, англ. **Light-emitting diode lamps (LED lamps)**).

Укр. – світлотехнічні вироби для побутового, промислового та вуличного освітлення, у яких джерелом світла є світлодіоди. Світлодіодна лампа – це набір світлодіодів і схеми живлення для перетворення мережевої енергії на постійний струм низької напруги.

Рос. – светотехнические изделия для бытового, промышленного и уличного освещения, в которых источником света является светодиоды. Светодиодная лампа – это набор светодиодов и схемы питания для преобразования сетевой энергии на постоянный ток низкого напряжения.

Середньо добова температура зовнішнього повітря (рос. **Среднесуточная температура наружного воздуха**, англ. **Average daily outdoor temperature**).

Укр. – середня величина температури зовнішнього повітря, що вимірюється в означені години через однакові інтервали часу, яка ухвалюється за даними метеорологічної служби.

Рос. – средняя величина температуры наружного воздуха, измеренная в определенные часы суток через одинаковые

интервалы времени, которая принимается по данным метеорологической службы.

Сигнальні кольори (рос. **Сигнальные цвета**, англ. **Signal colors**).

Укр. – спеціальний, установлений набір кольорів, призначений привернути увагу людей до окремих елементів виробничого устаткування, будівельної конструкції, які можуть бути джерелами небезпечних і/або шкідливих виробничих чинників, а також до засобів пожежогасіння та знаків безпеки праці.

Рос. – специальный, установленный набор цветов, предназначенный для привлечения внимания людей к отдельным элементам производственного оборудования, строительных конструкций, которые могут быть источниками опасных и/или вредных производственных факторов, а также к средствам пожаротушения и знакам безопасности труда.

Система пожежної безпеки (рос. **Система пожарной безопасности**, англ. **Fire safety system**).

Укр. – сукупність засобів та організаційних заходів, призначених для протипожежного захисту і запобігання пожежі.

Рос. – комплекс средств и организационных мероприятий, предназначенных для противопожарной защиты и предотвращения пожара.

Система протипожежного захисту (рос. **Система противопожарной защиты**, англ. **Fire protection system**).

Укр. – сукупність засобів та організаційних заходів, призначених для створення умов, за яких імовірність виникання і (або) розвитку пожежі не перевищує унормоване допустиме значення.

Рос. – комплекс средств и организационных мероприятий, предназначенных для создания условий, при которых вероятность возникновения и (или) развития пожара не превышает нормированного допустимого значения.

Скомбінований фільтр (рос. Комбинированный фильтр, англ. **Combined filter**).

Укр. – фільтр засобів індивідуального захисту органів дихання, що забезпечує одночасний захист від газів, парів і аерозолів.

Рос. – фильтр средств индивидуальной защиты органов дыхания, обеспечивающий одновременную защиту от газов, паров и аэрозолей.

Спеціальне взуття (рос. Специальная обувь, англ. **Safety-shoes (Special shoes)**).

Укр. – засіб індивідуального захисту ніг працюючого від впливу небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників.

Рос. – средство индивидуальной защиты ног работающего от воздействия опасных и (или) вредных производственных факторов.

Спеціальний одяг (рос. Специальная одежда, англ. **Special clothes**).

Укр. – засоби індивідуального захисту шкіряних покривів працюючого від впливу небезпечних і (або) шкідливих виробничих чинників.

Рос. – средства индивидуальной защиты кожных покровов работающего от воздействия опасных и (или) вредных производственных факторов.

Статичне випробування (рос. Статическое испытание, англ. **Static test**).

Укр. – випробування вантажопідіймальних механізмів яке проводиться вантажем, маса якого на 25 % перевищує їх паспортну вантажопідйомність, протягом 10 хвилин і мають на меті перевірку справності та працездатності їх механізмів та гальм.

Рос. – испытания грузоподъемных механизмов, которые проводятся грузом, масса которого на 25 % превышает их паспортную грузоподъемность, в течение 10 минут и имеющие цель проверить исправность и работоспособность их механизмов и тормозов.

Статичне навантаження (рос. **Статическая нагрузка**, англ. **Static load**).

Укр. – навантаження, що створюється масою піднятого вантажу в стані спокою.

Рос. – нагрузка, создаваемая массой поднятого груза в состоянии покоя.

Стимуляція праці (рос. **Стимуляция труда**, англ. **Stimulation of labour**).

Укр. – заходів, спрямованих на забезпечення матеріальної та моральної зацікавленості населення у суспільно корисній праці і підвищенні її ефективності.

Рос. – мероприятия, направленные на обеспечение материальной и моральной заинтересованности населения в общественно полезном труде и повышении его эффективности.

Стихійні лиха (рос. **Стихийные бедствия**, англ. **Natural disasters**).

Укр. – небезпечні природні явища, процеси атмосферного та іншого походження таких масштабів, які призводять до катастрофічних ситуацій з раптовим порушенням системи життєдіяльності населення.

Рос. – опасные естественные явления, процессы атмосферного и другого происхождения в масштабах, способных привести к катастрофическим последствиям с внезапным нарушением системы жизнедеятельности населения.

Стійкість роботи об'єкту (рос. **Устойчивость работы объекта**, англ. **Object work sustainability**).

Укр. – здатність об'єкту в надзвичайних ситуаціях випускати продукцію у запланованому обсязі, необхідної номенклатури і відповідної якості.

Рос. – способность объекта, в условиях чрезвычайных ситуаций, выпускать продукцию в запланированном объеме, необходимой номенклатуры и соответствующего качества.

Стомлення (рос. **Усталость**, англ. **Fatigue (Tiredness)**).

Укр. – стан організму людини, який настає в результаті інтенсивної або тривалої роботи і характеризується зниженням працездатності і підвищенням імовірності помилкових дій.

Рос. – состояние организма человека, наступающее в результате интенсивной или продолжительной работы и характеризующееся снижением трудоспособности и повышением вероятности ошибочных действий.

Т

Талі (рос. **Тали**, англ. **Pulley blocks (Hoists)**)

Укр. – компактна машина циклічної дії для підймання та опускання вантажу, підвишеного на вантажопідйомному органі.

Рос. – компактная машина циклического действия для подъема и опускания груза, подвешенного на грузоподъемном устройстве.

Теплий період року (рос. **Теплый период года**, англ. **Warm period of year (Warm season)**).

Укр. – період року, який характеризується середньодобовою температурою зовнішнього повітря понад +10°C.

Рос. – период года, характеризующийся среднесуточной температурой внешнего воздуха свыше +10°C.

Тепловий удар (рос. **Тепловой удар**, англ. **Heat stroke**).

Укр. – наслідок перегріву організму. При жарі організм не в змозі підтримувати нормальну температуру тіла, неможливість адекватної терморегуляції приводить до серйозних порушень. Тепловий удар може викликати важкі наслідки для людей, що страждають серцево-судинними захворюваннями, аж до зупинки серця.

Рос. – следствие перегрева организма. При жаре организм не в состоянии поддерживать нормальную температуру тела, невозможность адекватной терморегуляции приводит к серьёзным нарушениям. Тепловой удар может вызвать тяжёлые последствия для людей, страдающих сердечнососудистыми заболеваниями, вплоть до остановки сердца.

Техніка безпеки (рос. **Техника безопасности**, англ. **Prevention of accidents**)

Укр. – система організаційних заходів та технічних засобів, що запобігають дії на працюючих небезпечних виробничих факторів.

Рос. – система организационных мероприятий технических средств и методов, предотвращающих воздействие на работающих опасных производственных факторов.

Техногенна катастрофа (рос. **Техногенная катастрофа**, англ. **Technological catastrophe**, (**Technological disaster, Industrial disaster, Man-made disaster**)).

Укр. – великомасштабна аварія або інша подія на виробництві, яка призводить до тяжких трагічних наслідків, як правило, з людськими жертвами.

Рос. – крупная авария или другое событие, произошедшее на производстве, которое приводит к тяжелым трагическим последствиям, как правило, с человеческими жертвами.

Токсини (рос. **Токсины**, англ. **Toxins**).

Укр. – отруйні речовини, що виробляються живими клітинами або організмами. Індивідуальні сполуки, що спричиняють отруєння. Токсини майже завжди є білками, здатними до породження хвороби при контакті або абсорбції тканинами тіла через взаємодію з біологічними макромолекулами, наприклад ферментами або рецепторами.

Рос. – ядовитые вещества, вырабатывающиеся живыми клетками или организмами. Индивидуальные соединения, вызывающие отравление. Токсины почти всегда являются белками, способными к возбуждению болезни при контакте или абсорбции с тканями тела путем взаимодействия с биологическими макромолекулами, например ферментами или рецепторами.

Точка роси (рос. **Точка росы**, англ. **Dew point**).

Укр. – це температура, до якої повинне охолодитися повітря, щоб пара, що міститься в ньому, дотяглася стану насичення й почав конденсуватися в росу.

Рос. – это температура, до которой должен охладиться воздух, чтобы содержащийся в нём пар достиг состояния насыщения и начал конденсироваться в росу.

Травма (рос. **Травма**, англ. **Trauma**).

Укр. – порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок дії чинників зовнішнього середовища.

Рос. – нарушение анатомической целостности организма человека или его функций вследствие воздействия факторов внешней среды.

Травматизм (рос. **Травматизм**, англ. **Traumatism**).

Укр. – сукупність травм, які повторюються у тих чи інших контингентів населення відповідно до побутових, виробничих, спортивних та інших обставин.

Рос. – совокупность повторяющихся травм, у различных категорий населения, вызванных бытовыми, производственными, спортивными и другими причинами или обстоятельствами.

Трудова діяльність (людини) (рос. **Трудовая деятельность (человека)**, англ. **Labor activity (human)**).

Укр. – реалізація цільової функції, сформованої потребами суспільства, здійснювана у певній організаційно-правовій формі господарювання.

Рос. – реализация целевой функции, сформированной потребностью общества, которая осуществляется в определенной организационно-правовой форме хозяйствования.

Трудове каліцтво (рос. **Трудовое увечье**, англ. **A labor mutilation**).

Укр. – втрата здоров'я працівником в наслідок виробничої травми.

Рос. – потеря здоровья работником вследствие производственной травмы.

Трудовий договір (рос. **Трудовой договор**, англ. **Labor contract**).

Укр. – угода між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим їм органом або фізичною особою, по якій працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений їм орган або фізична особа зобов'язується платити працівникові заробітну плату й забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Рос. – соглашение между работником и владельцем предприятия, учреждения, организации или уполномоченным им органом или физическим лицом, по которому работник обязывается выполнять работу, определенную этим соглашением, с подчинением внутреннему трудовому распорядку, а владелец предприятия, учреждения, организации или уполномоченный им орган или физическое лицо обязывается платить работнику заработную плату и обеспечивать условия труда, необходимые для выполнения работы, предусмотренные законодательством о труде, коллективным договором и соглашением сторон.

У

Увага (рос. Внимание, англ. Attention).

Укр. – спрямованість психічної діяльності людини та її зосередженість у певний момент на об'єкти або явищі, які мають для людини певне значення при одночасному абстрагуванні від інших, в результаті чого вони відображаються повніше, чіткіше, глибше, ніж інші.

Рос. – направленность психической деятельности человека и его сосредоточенность в определенный момент на объекты или явления, имеющие для человека определенное значение при одновременном абстрагировании от других, в результате чего они отображаются полнее, четче и глубже, чем другие.

Умови експлуатації (рос. Условия эксплуатации, англ. Operating conditions (Terms of Use)).

Укр. – сукупність факторів, які діють на вибір при його експлуатації.

Рос. – совокупность факторов, воздействующих на изделие при его эксплуатации.

Умови праці (рос. **Условия труда**, англ. **Working conditions**).

Укр. – сукупність чинників виробничого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність людини під час виконання нею трудових обов'язків.

Рос. – совокупность факторов производственной среды, оказывающих влияние на здоровье и работоспособность человека в процессе труда.

Ф

Фактор (Чинник) (рос. **Фактор**, англ. **Factor**).

Укр. – причина, рушійна сила якого-небудь процесу (явища), що обумовлює його характер або окремі його риси.

Рос. – причина, движущая сила какого-либо процесса, определяющая его характер или отдельные его черты.

Фізичні роботи середньої важкості (рос. **Физические работы средней тяжести**, англ. **Physical work of average weight (Average heaviness physical work)**).

Укр. – фізичні роботи II категорії охоплюють види діяльності, при яких витрата енергії дорівнює 176 – 232 *Вт* (151 – 200 *ккал/год.*) – категорія Па та 233 – 290 *Вт* (201 – 250 *ккал/год.*) – категорія Пб. До категорії Па належать роботи, пов'язані з ходінням, переміщенням дрібних (до 1 *кг*) виробів або предметів в положенні стоячи або сидячи і потребують певного фізичного напруження. До категорії Пб належать роботи, що виконуються стоячи, пов'язані з ходінням, переміщенням невеликих (до 10⁰*кг*) вантажів та супроводжуються помірним фізичним напруженням.

Рос. – физические работы II категории охватывают виды деятельности, при которых затраты энергии составляют 176 – 232 *Вт* (151 – 200 *ккал/ч.*) – категория Па и 233 – 290 *Вт* (201 – 250 *ккал/ч.*) – категория Пб. К категории Па относятся работы,

связанные с хождением, перемещением мелких (до 1 кг) изделий или предметов в положении стоя или сидя и нуждаются в определенном физическом напряжении. К категории Пб относятся работы, выполняемые стоя, связанные с хождением, перемещением небольших (до 10 кг) грузов и сопровождаются умеренным физическим напряжением.

Фоновий шум (рос. **Фоновый шум**, англ. **Hum noise**)

Укр. – шум, незалежний від досліджуваного.

Рос. – шум, независимый от исследуемого.

X

Холодний період року (рос. **Холодный период года**, англ. **Cold period of year (Cold season)**).

Укр. – період року, який характеризується середньодобовою температурою зовнішнього повітря, що дорівнює +10°C і нижче.

Рос. – период года, характеризующийся среднесуточной температурой внешнего воздуха, равной +10°C и ниже.

III

Шагова напруга (рос. **Шаговое напряжение**, англ. **Voltage stride**).

Укр. – напруга, обумовлена електричним струмом, що протікає по землі або по струмопровідній підлозі, і рівний різниці потенціалів між двома точками поверхні землі (підлоги), що перебувають на відстані одного кроку людини.

Рос. – напряжение, обусловленное электрическим током, протекающим по земле или по токопроводящему полу, и равное разности потенциалов между двумя точками поверхности земли (пола), находящимися на расстоянии одного шага человека.

Шкідлива речовина (рос. **Вредное вещество**, англ. **Harmful substance**).

Укр. – речовина, що контактуючи з організмом людини, може викликати захворювання чи відхилення у стані здоров'я як

під час впливу речовини, так і в подальший період життя теперішнього та наступного поколінь.

Рос. – вещество, которое при контакте с организмом человека в случае нарушения требований безопасности может вызывать производственные травмы, профессиональные заболевания или отклонения в состоянии здоровья, обнаруживаемые современными методами, как в процессе работы, так и в отдаленные сроки жизни настоящего и последующих поколений.

Шкідливий (виробничий) чинник (рос. Вредный (производственный) фактор, англ. Harmful (industrial) factor).

Укр. – виробничий чинник, вплив якого за певних умов може призвести до захворювання, зниження працездатності і (або) негативного впливу на здоров'я нащадків. Залежно від кількісної характеристики (рівня, концентрації та ін.) і тривалості впливу шкідливий виробничий фактор може стати небезпечним.

Рос. – производственный фактор, воздействие которого в определенных условиях может привести к заболеванию, снижению работоспособности и (или) отрицательному влиянию на здоровье потомства. В зависимости от количественной характеристики (уровня, концентрации и т.п.) и продолжительности воздействия вредный производственный фактор может стать опасным.

Шум (рос. Шум, англ. Noise).

Укр. – коливання часток навколишнього матеріального середовища, які сприймаються органами слуху людини як небажані сигнали.

Рос. – колебания частиц окружающей материальной среды, которые воспринимаются органами слуха человека как нежелательные сигналы.

Шум аеродинамічного походження (рос. Шум аэродинамического происхождения, англ. Aerodynamic noise (Noise of aerodynamic origin))

Укр. – шум, що виникає у газах.

Рос. – шум, возникающий вследствие стационарных или нестационарных процессов в газах.

Шум гідродинамічного походження (рос. Шум гидродинамического происхождения, англ. **Flow noise (Noise of hydrodynamic origin)**)

Укр. – шум, що виникає у рідинах.

Рос. – шум, возникающий вследствие стационарных или нестационарных процессов в жидкостях.

Шум електромагнітного походження (рос. Шум электромагнитного происхождения, англ. **Magnetic noise (Noise of electromagnetic origin)**)

Укр. – шум, що виникає внаслідок коливань елементів електромеханічних пристроїв під впливом магнітних змінних сил.

Рос. – шум, возникающий вследствие колебаний элементов электромагнитных устройств под влиянием переменных магнитных сил.

Шум механічного походження (рос. Шум механического происхождения, англ. **Machinery noise (Noise of mechanical origin)**)

Укр. – шум, що виникає внаслідок вібрацій поверхонь машин та обладнання, а також ударів у з'єднаннях деталей, збірних одиниць або конструкцій у цілому.

Рос. – шум, возникающий вследствие вибраций поверхностей машин и оборудования, а также одиночных или периодических ударов в сочленениях деталей, сборочных единиц или конструкций в целом.

Шумове забруднення (рос. Шумовое загрязнение, англ. **Noise pollution**)

Укр. – зростання інтенсивності шуму над природним рівнем.

Рос. – увеличение интенсивности шума над природным уровнем.

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

А

Аварійно-рятувальна служба (рос. **Аварийно-спасательная служба**, англ. **Emergency rescue service**).

Укр. – сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Рос. – совокупность организационно объединенных органов управления, сил и средств, предназначенных для проведения аварийно-спасательных и других неотложных работ.

Аварійно-рятувальні роботи (рос. **Аварийно-спасательные работы**, англ. **Emergency repairs (Salvage and rescue operations, Emergency and Rescue Works)**).

Укр. – роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, в тому числі надання їм невідкладної медичної допомоги, захист матеріальних і культурних цінностей, та довілля при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Рос. – работы, направленные на поиск, спасание и защиту населения, в том числе предоставления им неотложной медпомощи, защита материальных и культурных ценностей, и окружающей среды при ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций.

Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи (рос. **Аварийно-спасательные и другие неотложные работы**, англ. **Emergency and rescue and other urgent works**).

Укр. – роботи, спрямовані на пошук, рятування і захист населення, уникнення руйнувань і матеріальних збитків, локалізацію зони впливу небезпечних чинників, ліквідацію чинників, що унеможливають проведення таких робіт або загрожують життю рятувальників.

Рос. – работы, направленные на поиск, спасание и защиту населения, недопущение разрушений и материальных ущербов, локализацию зоны воздействия опасных факторов, ликвидацию

факторов, которые делают невозможным проведение таких работ или угрожают жизни спасателей.

Аварійно-рятувальні формування (рос. **Аварийно-спасательные формирования**, англ. **Emergency rescue teams**).

Укр. – підрозділ аварійно-рятувальної служби, самостійний підрозділ, загін, центр, пожежно-рятувальний підрозділ (частина).

Рос. – подразделение аварийно-спасательной службы, отдельное подразделение, отряд, центр, пожарно-спасательное подразделение (часть).

Аварія (рос. **Авария**, англ. **Accident**).

Укр. – небезпечна подія техногенного характеру, що створює на об'єкті або території загрозу для життя і здоров'я людей і призводить до руйнуванню будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи завдає шкоди довкіллю.

Рос. – опасное событие техногенного характера, создающее на объекте или территории угрозу для жизни и здоровья людей и приводящее к разрушению зданий, сооружений, оборудования и транспортных средств, нарушение производственного или транспортного процесса или наносящее ущерб окружающей среде.

Азимут середнього вітру (рос. **Азимут среднего ветра**, англ. **Azimuth average of the wind**).

Укр. – це кут у горизонтальній площині, відрахований за ходом годинної стрілки, між вертикальною лінією на карті, що проходить через центр району аварії, і напрямком, звідки дует вітер.

Рос. – это угол в горизонтальной плоскости, отсчитываемый по ходу часовой стрелки, между вертикальной линией на карте, проходящей через центр района аварии, и направлением, откуда дует ветер.

Активаци́я (рос. **Активация**, англ. **Activation**).

Укр. – збудження чогось, наприклад, молекул, атомів; перехід молекули з неактивного стану в стан з енергією, достатньою для здійснення хімічної реакції, наприклад, механохімічна активація.

Рос. – возбуждение чего-либо, например, молекул, атомов; переход молекулы из неактивного состояния в состояние с энергией, достаточной для осуществления химической реакции, например, механохимическая активация.

Активна зона (рос. **Активная зона**, англ. **Active zone**).

Укр. – частина ядерного реактора, що утримує ядерне паливо й забезпечує задану потужність і умови для підтримки керованої ланцюгової реакції розподілу ядер.

Рос. – часть ядерного реактора, которая удерживает ядерное топливо и обеспечивает заданную мощность и условия для поддержки управляемой цепной реакции распределения ядер.

Активність радіоактивного елементу (рос. **Активность радиоактивного элемента**, англ. **Activity radioactive element**).

Укр. – число атомних розпадів, що відбуваються в цьому елементі за 1 сек.

Рос. – число атомных распадов, происходящих в этом элементе, за 1 сек.

Атомна електростанція (рос. **Атомная электростанция**, англ. **Nuclear power station**).

Укр. – ядерна установка, що використовує для виробництва електричної (і в деяких випадках теплової) енергії ядерний реактор (реактори) і утримуюча комплекс необхідних споруджень і встаткування.

Рос. – ядерная установка, использующая для производства электрической (и в некоторых случаях тепловой) энергии ядерный реактор (реакторы) и содержащая комплекс необходимых сооружений и оборудования.

Б

Бактерія (рос. **Бактерия**, англ. **Bacterium**).

Укр. – одноклітинні рослинні організми, багато з яких є збудниками заразних захворювань людини. За формою бактерії підрозділяють на: коки – бактерії кулястої форми; паличкоподібні бактерії; спірили – бактерії, що мають форму звитих ниток; вібриони – бактерії у формі вигнутих паличок. Спороутворюючі палички називають бацилами, що не утворюють спір – бактеріями. Серед бацил розрізняють палички, дівлобацили, стрептобацили.

Рос. – одноклеточные растительные организмы, многие из которых являются возбудителями заразных заболеваний человека. По форме бактерии подразделяют на: кокки – бактерии шаровидной формы; палочковидные бактерии; спириллы – бактерии, имеющие форму извитых нитей; вибрионы – бактерии в форме изогнутых палочек. Спорообразующие палочки называют бациллами, не образующие спор – бактериями. Среди бацилл различают палочки, дивлобациллы, стрептобациллы.

Безвідходне виробництво (рос. **Безотходное производство**, англ. **Non-waste production**).

Укр. – організація і технологія виробництва, при яких відходи мінімальні або повністю перероблені.

Рос. – организация и технология производства, при которой отходы минимальны или полностью переработаны.

Біологічна доза гамма-нейтронного випромінювання (рос. **Биологическая доза гамма-нейтронного излучения**, англ. **Biological dose of gamma-neutron radiation**).

Укр. – доза рівноефективного по ураженню організму гамма-опромінення, прийнятого за стандартне. Дорівнює фізичній дозі даного випромінювання, помноженої на коефіцієнт якості.

Рос. – доза равноэффективного по поражению организма гамма-облучения, принятого за стандартное. Равна физической дозе данного излучения, умноженной на коэффициент качества.

В

Відновлювальні роботи (рос. **Восстановительные работы**, англ. **Recovery work**).

Укр. – комплекс робіт, пов’язаних з відновленням будівель, споруд, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, які були зруйновані або пошкоджені внаслідок надзвичайної ситуації, та відповідних територій.

Рос. – комплекс работ, связанных с восстановлением зданий, сооружений, предприятий, учреждений и организаций независимо от формы собственности, которые были разрушены или повреждены вследствие чрезвычайной ситуации, и соответствующих территорий.

Вогнетривкість (рос. **Огнестойкость**, англ. **Fire resistance**).

Укр. – здатність будівельних конструкцій обмежувати поширення вогню, а також зберігати необхідні експлуатаційні якості при високих температурах в умовах пожежі.

Рос. – способность строительных конструкций ограничивать распространение огня, а также сохранять необходимые эксплуатационные качества при высоких температурах в условиях пожара.

Г

Гідродинамічна аварія (рос. **Гидродинамическая авария**, англ. **Hydrodynamic accident**).

Укр. – аварія на гідротехнічній споруді, коли вода поширюється з великою швидкістю, що створює загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Рос. – авария на гидротехническом сооружении, когда вода распространяется с большой скоростью, создающая угрозу возникновения чрезвычайных ситуаций техногенного характера.

Граничнодопустима доза (рос. **Предельно-допустимая доза**, англ. **Permissible dose**).

Укр. – річний рівень опромінення персоналу, що не викликає при рівномірному накопиченні дози протягом 50 років, що виявляються сучасними методами несприятливих змін у стані здоров’я самої особи, що опромінюється і його потомства.

Рос. – годовой уровень облучения персонала, не вызывающий при равномерном накоплении дозы в течение 50 лет

обнаруживаемых современными методами неблагоприятных изменений в состоянии здоровья самого облучаемого и его потомства.

Д

Девазація (рос. Дегазация, англ. **Degasification**).

Укр. – заходи, спрямовані на знезаражування або видалення отруйних і сильнодіючих отруйних речовин.

Рос. – мероприятия, направленные на обеззараживание или удаление отравляющих и сильнодействующих ядовитых веществ.

Дезактиваційне обладнання (рос. Дезактивационное оборудование, англ. **Decontamination unit**).

Укр. – радіаційно-захисна техніка, призначена для виведення з поверхні різних предметів забруднень радіоактивними речовинами.

Рос. – радиационно-защитная техника и оборудование, предназначенные для удаления с поверхности различных предметов загрязнений радиоактивными веществами.

Дезактивація (рос. Дезактивация, англ. **Deactivation**).

Укр. – один з видів знезаражування, являє собою видалення радіоактивних речовин із зараженої території, з поверхні будинків, споруджень, техніки, одягу, засобів індивідуального захисту, води, продовольства.

Рос. – один из видов обеззараживания, представляет собой удаление радиоактивных веществ с заражённой территории, с поверхности зданий, сооружений, техники, одежды, средств индивидуальной защиты, воды, продовольствия.

Дезінфекція (рос. Дезинфекция, англ. **Disinfection**).

Укр. – комплекс заходів, спрямований на знищення збудників інфекційних хвороб та їх токсинів.

Рос. – комплекс мероприятий, направленный на уничтожение возбудителей инфекционных болезней и их токсинов.

Димовий пожежний сповіщувач (рос. Дымовой пожарный извещатель, англ. **Smoke detector**).

Укр. – автоматичний пожежний сповіщувач, який спрацьовує під впливом диму.

Рос. – автоматический пожарный извещатель, срабатывающий под воздействием дыма.

Доза випромінювання (рос. Доза излучения, англ. **Dose expose to rays**).

Укр. – величина, яка використовується для оцінки ступеня впливу іонізуючого випромінювання на будь-які речовини, живі організми та їх тканини.

Рос. – величина, используемая для оценки степени воздействия ионизирующего излучения на любые вещества, живые организмы и их ткани.

Доза яку можна запобігти (рос. Предотвращаемая доза, англ. **The dose that can be prevented**).

Укр. – прогнозована доза внаслідок радіаційної аварії, яка може бути відвернена захисними заходами.

Рос. – прогнозируемая доза вследствие радиационной аварии, которая может быть предотвращена защитными мероприятиями.

Дозиметр (рос. Дозиметр, англ. **Dosimeter**).

Укр. – прилад, який фіксує потужність радіоактивного випромінювання, або для вимірювання дози або потужності дози іонізуючого випромінювання, отриманої приладом (і тим, хто ним користується) за деякий проміжок часу, наприклад, за період перебування на деякій території або за робочу зміну.

Рос. – прибор, фиксирующий мощность радиоактивного излучения, или для измерения дозы или мощности дозы ионизирующего излучения, полученной прибором (и тем, кто им пользуется) за некоторый промежуток времени, например, за период пребывания на некоторой территории или за рабочую смену.

Допустимий рівень радіоактивного забруднення (рос. **Допустимый уровень радиоактивного загрязнения**, англ. **Acceptable radioactive pollution level**).

Укр. – рівень радіоактивного забруднення, встановлений діючими нормами і правилами.

Рос. – уровень радиоактивного загрязнения, установленный действующими нормами и правилами.

Дорожньо-транспортна пригода (рос. **Дорожно-транспортное происшествие**, англ. **Road-transport incident**).

Укр. – подія, що сталася під час руху дорожнього транспортного засобу, внаслідок якої загинули або зазнали травм люди чи заподіяна шкода майну. Рівень надзвичайної ситуації при дорожньо-транспортній пригоді визначається відповідно до Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Рос. – событие, произошедшее во время движения транспортного средства, вследствие которого погибли или получили травмы люди или причинен вред имуществу. Уровень чрезвычайной ситуации при дорожно-транспортном происшествии определяется согласно Порядка классификации чрезвычайных ситуаций техногенного и природного характера, утвержденного Кабинетом Министров Украины.

Е

Евакуація (рос. **Эвакуация**, англ. **Evacuation**).

Укр. – організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Рос. – организованный вывод или вывоз из зоны чрезвычайной ситуации или зоны возможного поражения населения, в случаях возникновения угрозы его жизни или здоровью, а также материальных и культурных ценностей, в

случаях виникнення угрозы их повреждения или уничтожения.

Еквівалентна доза (біологічна доза) (рос. **Эквивалентная доза (биологическая доза)**, англ. **Equivalent dose**).

Укр. – ураховує неоднаковий біологічний вплив на живі тканини організму різних видів радіації, при однакових поглинених дозах. Розраховується шляхом множення значення поглиненої дози на спеціальний коефіцієнт – коефіцієнт відносної біологічної ефективності (ВБЕ) або коефіцієнт якості. Одиницею виміру еквівалентної дози в СІ є *Зиверт (Зв)*. Величина 1 *Зв* дорівнює еквівалентній дозі будь-якого виду випромінювання, поглиненої в 1 кг біологічній тканині, та утворюючий такий же біологічний ефект, як і поглинена доза в 1 *Гр* фотонного випромінювання. Позасистемною одиницею виміру еквівалентної дози є *бер* (до 1954 року - біологічний еквівалент *рентгена*, після 1954 року - біологічний еквівалент *рада*). 1 *Зв* = 100 *бер*.

Рос. – учитывает неодинаковое биологическое воздействие на живые ткани организма разных видов радиации, при одинаковых поглощенных дозах. Рассчитывается путем умножения значения поглощенной дозы на специальный коэффициент – коэффициент относительной биологической эффективности (ОБЭ) или коэффициент качества. Единицей измерения эквивалентной дозы в СИ является *Зиверт (Зв)*. Величина 1 *Зв* равна эквивалентной дозе любого вида излучения, поглощенной в 1 кг биологической ткани, и образующая такой же биологический эффект, как и поглощенная доза в 1 *Гр* фотонного излучения. внесистемной единицей измерения эквивалентной дозы является *бэр* (до 1954 года - биологический эквивалент *рентгена*, после 1954 года - биологический эквивалент *рада*). 1 *Зв* = 100 *бэр*.

Експозиційна доза (рос. **Экспозиционная доза**, англ. **Exposure dose**).

Укр. – це відношення сумарного заряду всіх іонів одного знака в елементарному об'ємі повітря до маси повітря в цьому об'ємі. Вона визначає іонізуючу здатність рентгенівських і

гамма-променів та виражає енергію випромінювання, перетворену в кінетичну енергію заряджених часток в одиниці маси атмосферного повітря. У міжнародній системі одиниць (СІ) одиницею виміру експозиційної дози є кулон, ділений на кілограм ($Кл/кг$). Позасистемна одиниця – рентген (P). $1 Кл/кг = 3876 P$.

Рос. – это отношение суммарного заряда всех ионов одного знака в элементарном объёме воздуха к массе воздуха в этом объёме. Она определяет ионизирующую способность рентгеновских и гамма-лучей и выражает энергию излучения, преобразованную в кинетическую энергию заряженных частиц в единице массы атмосферного воздуха. В международной системе единиц (СИ) единицей измерения экспозиционной дозы является кулон, деленный на килограмм ($Кл/кг$). Внесистемная единица – рентген (P). $1 Кл/кг = 3876 P$.

Електромагнітний імпульс (рос. **Электромагнитный импульс**, англ. **Electromagnetic impulse**).

Укр. – вражаючий фактор ядерної зброї, а також будь-яких інших джерел ЕМІ (наприклад, блискавки, електрошокера, спеціальної електромагнітної зброї, дугового електрозварювання, короткого замикання в електроустаткуванні високої потужності, або близького спалаху понаднової і т.і.), це збурювання електромагнітного поля, що виявляє вплив на будь-який матеріальний об'єкт, що перебуває в зоні його дії.

Рос. – поражающий фактор ядерного оружия, а также любых других источников ЭМИ (например, молнии, электрошокера, специального электромагнитного оружия, дуговой электросварки, короткого замыкания в электрооборудовании высокой мощности, или близкой вспышки сверхновой и т. д.), это возмущение электромагнитного поля, оказывающее влияние на любой материальный объект, находящийся в зоне его действия.

Епідемія (рос. **Эпидемия**, англ. **Epidemic**).

Укр. – прогресуюче в часі й просторі поширення інфекційного захворювання серед людей, що значно перевищує рівень захворюваності, який звичайно реєструється на даній території, і здатне стати джерелом надзвичайної ситуації.

Рос. – прогрессирующее во времени и пространстве распространение инфекционного заболевания среди людей, значительно превышающее обычно регистрируемый на данной территории уровень заболеваемости, и способное стать источником чрезвычайной ситуации.

Епізоотія (рос. **Эпизоотия**, англ. **Epizooty**).

Укр. – широке поширення інфекційної хвороби серед одного або багатьох видів тварин на значній території, що значно перевищує рівень захворюваності, який звичайно реєструється на відповідній території.

Рос. – широкое распространение инфекционной болезни среди одного или многих видов животных на значительной территории, значительно превышающее уровень заболеваемости, обычно регистрируемый на данной территории.

Епіфітотія (рос. **Эпифитотия**, англ. **Epiphytotic**).

Укр. – масове захворювання рослин, тобто поширення інфекційної хвороби рослин (у тому числі сільськогосподарських) на значній території, що значно перевищує рівень захворюваності, який звичайно реєструється на відповідній території або збільшення активності шкідників рослин.

Рос. – массовое заболевание растений, то есть распространение инфекционной болезни растений (в том числе сельскохозяйственных) на значительной территории, значительно превышающее уровень заболеваемости, обычно регистрируемый на данной территории или увеличение активности вредителей растений.

Ефективна доза (рос. **Эффективная доза**, англ. **Effective dose**).

Укр. – величина, що використовується як міра ризику виникнення віддалених наслідків опромінення всього тіла людини та окремих його органів і тканин з урахуванням їх радіочутливості. Вона становить суму добутоків еквівалентної дози в органах і тканинах на відповідні коефіцієнти, що зважують. Коефіцієнти що зважують, встановлюють емпірично

та розраховують таким чином, щоб їх сума для всього організму становила одиницю. Одиниці виміру ефективної дози збігаються з одиницями виміру еквівалентної дози. Вона також виміряється в *зивертах* або *берах*.

Рос. – величина, використовується як мера ризику виникнення віддалених наслідків облучення всього тіла людини і окремих його органів і тканин з урахуванням їх радіочувствительності. Вона представляє суму произведених еквівалентної дози в органах і тканинах на відповідні вагові коефіцієнти. Вважені коефіцієнти встановлюють емпірично і розраховують таким чином, щоб їх сума для всього організму становила одиницю. Одиниці виміру ефективної дози збігаються з одиницями виміру еквівалентної дози. Вона також виміряється в *зивертах* або *берах*.

3

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій (рос. **Предотвращение возникновения чрезвычайных ситуаций**, англ. **Prevention of emergency situations**).

Укр. – комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, які проводяться завчасно та спрямовані на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

Рос. – комплекс правовых, социально-экономических, политических, организационно-технических, санитарно-гигиенических и других мероприятий, проводимых заблаговременно и направленных на регулирование техногенной и природной безопасности, оценку уровней риска, заблаговременное реагирование на угрозу возникновения чрезвычайной ситуации на основе данных мониторинга, экспертизы, исследований и прогнозов возможного развития

событий с целью их недопущения и перерастания в чрезвычайную ситуацию или снижение ее возможных последствий.

Засоби захисту шкіри (рос. Средства защиты кожи, англ. Means protection skin).

Укр. – поряд із захистом від парів і крапель отруйних і сильнодіючих отруйних речовин вони охороняють відкриті ділянки тіла, одяг, взуття й спорядження від зараження радіоактивними речовинами та біологічними засобами. Крім того, вони повністю затримують *a*-частки та значною мірою послабляють вплив *b*-часток. За принципом захисної дії вони підрозділяються на ізолюючі та фільтруючі.

Рос. – наряду с защитой от паров и капель, отравляющих и сильнодействующих ядовитых веществ они предохраняют открытые участки тела, одежду, обувь и снаряжение от заражения радиоактивными веществами и биологическими средствами. Кроме того, они полностью задерживают *a*-частицы и в значительной мере ослабляют воздействие *b*-частиц. По принципу защитного действия они подразделяются на изолирующие и фильтрующие.

Засоби протипожежного захисту (рос. Средства противопожарной защиты, англ. Fire protection facilities).

Укр. – технічні засоби, призначені для запобігання, виявлення, локалізації та ліквідації пожеж, захисту людей, матеріальних цінностей та довкілля від впливу небезпечних факторів пожежі.

Рос. – технические средства, предназначенные для предотвращения, выявления, локализации и ликвидации пожаров, защиты людей, материальных ценностей и окружающей среды от воздействия опасных факторов пожара.

Засоби цивільного захисту (рос. Средства гражданской защиты, англ. Civil defense means).

Укр. – протипожежна, аварійно-рятувальна та інша спеціальна техніка, обладнання, механізми, прилади, інструменти, вироби медичного призначення, лікарські засоби,

засоби колективного та індивідуального захисту, які призначені та використовуються під час виконання завдань цивільного захисту.

Рос. – противопожарная, аварийно-спасательная и другая специальная техника, оборудование, механизмы, приборы, инструменты, изделия медицинского предназначения, лечебные средства, средства коллективной и индивидуальной защиты, предназначенные и используемые во время выполнения задач гражданской защиты.

Захисний екран (рос. **Защитный экран**, англ. **Protective shield**).

Укр. – засіб радіаційного захисту, який послабляє іонізуюче випромінювання в певному напрямку.

Рос. – средство радиационной защиты, ослабляющее ионизирующее излучение в определенном направлении.

Захисні споруди цивільного захисту (рос. **Защитные сооружения гражданской защиты**, англ. **Protective structures Civil Protection**).

Укр. – інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Рос. – инженерные сооружения, предназначенные для защиты населения от воздействия опасных факторов, возникающих вследствие чрезвычайных ситуаций, военных действий или террористических актов.

Захист населення (рос. **Защита населения**, англ. **Population protection**).

Укр. – створення необхідних умов для збереження життя і здоров'я людей у надзвичайних ситуаціях.

Рос. – создание необходимых условий обеспечивающих сохранность жизни и здоровья людей в условиях чрезвычайных ситуаций.

Зона біологічного ураження (рос. **Зона биологического заражения**, англ. **Biological contamination zone**).

Укр. – територія, заражена біологічними збудниками захворювань у небезпечних для людей, тварин або рослин межах.

Рос. – территория, зараженная биологическими возбудителями заболеваний в опасных для людей, животных или растений пределах.

Зона можливого ураження (рос. **Зона возможного поражения**, англ. **The zone of possible lesion**).

Укр. – окрема територія, акваторія, на якій внаслідок настання надзвичайної ситуації виникає загроза життю або здоров'ю людей та заподіяна шкода майну.

Рос. – отдельная территория, акватория, на которой в условиях чрезвычайной ситуации возникает угроза жизни или здоровью людей и причинения вреда имуществу.

Зона надзвичайної ситуації (рос. **Зона чрезвычайной ситуации**, англ. **The zone of emergency situation**)).

Укр. – окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація.

Рос. – отдельная территория, акватория, на которой произошла чрезвычайная ситуация.

Зона хімічного зараження (рос. **Зона химического заражения**, англ. **Zone of chemical contamination**).

Укр. – територія, яка безпосередньо перебуває під впливом хімічної зброї або сильнодіючих отруйних речовин.

Рос. – территория, которая непосредственно находится под воздействием химического оружия или сильнодействующих ядовитых веществ.

Зона хімічного ураження (рос. **Зона химического поражения**, англ. **Zone of chemical lesion**).

Укр. – територія, яка безпосередньо перебуває під впливом хімічної зброї або сильнодіючих отруйних речовин і над якою поширилася заражена хмара із вражаючими концентраціями.

Рос. – територія, яка безпосередньо перебуває під впливом хімічної зброї або сильнодіючих ядучих речовин і над якою поширилась заражена хмара з вражаючими концентраціями.

I

Ізолювальний автономний дихальний апарат (рос. **Изолирующий автономный дыхательный аппарат, (Изолирующий противогаз)** англ. **Self-contained breathing apparatus (Breathing apparatus, Insulating protective breathing apparatus, Isolating gas mask)**).

Укр. – спеціальний, індивідуальний засіб захисту органів подиху, очей, шкіри обличчя від усіх шкідливих домішок, що містяться в повітрі. Його використовують у тому випадку коли фільтруючі протигази не здатні забезпечити захист, а також в умовах недоліку кисню в повітрі. Тобто це дихальний апарат, в якому джерело дихального газу переносить користувач.

Рос. – специальное, индивидуальное средство защиты органов дыхания, глаз, кожи лица от всех вредных примесей, содержащихся в воздухе. Его используют в том случае, когда фильтрующие противогазы не способны обеспечить защиту, а также в условиях недостатка кислорода в воздухе. То есть это дыхательный аппарат, в котором источник газа необходимого для дыхания переносит пользователь.

Індивідуальні засоби захисту (рос. **Индивидуальные средства защиты**, англ. **Personal protective equipment**).

Укр. – захисні засоби, призначені для індивідуального захисту людей від впливу радіоактивних, отруйних і сильнодіючих отруйних речовин, а також бактеріальних засобів. За призначенням вони поділяються на засоби захисту органів дихання і шкіри.

Рос. – защитные средства, предназначенные для индивидуальной защиты людей от радиоактивных, отравляющих и сильнодействующих ядовитых веществ, а также бактериальных средств. По предназначению они подразделяются на средства защиты органов дыхания и кожи.

Індикатори (рос. **Индикаторы**, англ. **Indicators (Radiation indicators)**).

Укр. – прилади, призначені для виявлення радіоактивного забруднення місцевості та різних предметів.

Рос. – приборы, предназначенные для выявления радиоактивного загрязнения местности и различных предметов.

Інженерний захист територій (рос. **Инженерная защита территорий**, англ. **Engineering protection of territories**).

Укр. – комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту територій, населених пунктів та суб'єктів господарювання від їх наслідків та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період.

Рос. – комплекс организационных и инженерно-технических мероприятий, направленных на предотвращение возникновения чрезвычайных ситуаций, обеспечение защиты территорий, населенных пунктов и субъектов хозяйственной деятельности от их последствий и опасности, которая может возникнуть во время военных (боевых) действий или вследствие таких действий, а также создание условий для обеспечения постоянного функционирования субъектов хозяйственной деятельности и территорий в особый период.

Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (рос. **Инженерно-технические мероприятия гражданской защиты**, англ. **Engineering and technical measures of civil protection**).

Укр. – комплекс інженерно-технічних рішень, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період.

Рос. – комплекс инженерно-технических решений, направленных на предотвращение возникновения чрезвычайных ситуаций, обеспечение защиты населения и территорий от них и опасностей, которое могут возникнуть во время военных (боевых) действий или вследствие таких действий, а также создание условий для обеспечения постоянного функционирования субъектов хозяйственной деятельности и территорий в особый период.

К

Карантин (рос. **Карантин**, англ. **Quarantine**).

Укр. – система державних засобів, які проводять в епідемічному осередку для запобігання поширенню інфекційних захворювань із вогнища ураження та повної ізоляції і ліквідації його.

Рос. – система государственных мероприятий, проводимых в местах эпидемии для предотвращения распространения инфекционных заболеваний из очага поражения и полной его изоляции и ликвидации.

Катастрофа (рос. **Катастрофа**, англ. **Catastrophe (Disaster)**).

Укр. – велика за масштабами аварія або інша подія, що призводить до тяжких наслідків.

Рос. – большая по масштабам авария или другое событие, способные привести к тяжелым последствиям.

Класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій (рос. **Классификационный признак чрезвычайных ситуаций**, англ. **Classification sign emergency situations**).

Укр. – технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація.

Рос. – техническая или другая характеристика опасного события, предопределяющее возникновение обстановки, которая определяется как чрезвычайная ситуация.

Класифікація надзвичайних ситуацій (рос. **Классификация чрезвычайных ситуаций**, англ. **Classification of emergency**).

Укр. – система, згідно з якою надзвичайні ситуації поділяються на класи і підкласи залежно від характеру їх походження.

Рос. – система, согласно которой чрезвычайные ситуации подразделяются на классы и подклассы в зависимости от характера их происхождения.

Коефіцієнт дезактивації (рос. **Коэффициент дезактивации**, англ. **Coefficient deactivation**).

Укр. – кількісний показник, який характеризує ефективність дезактивації і вимірюється відношенням рівня радіоактивного забруднення до і після дезактивації.

Рос. – количественный показатель, характеризующий эффективность дезактивации и измеряемый отношением уровня радиоактивного загрязнения до и после дезактивации.

Колективна доза (рос. **Коллективная доза**, англ. **Collective dose**).

Укр. – сума індивідуальних ефективних доз у даній групі людей за даний проміжок часу. Її можна підрахувати для населення окремого села, міста, адміністративно-територіальної одиниці, держави і т.д., шляхом множення середньої ефективної дози на загальну кількість людей, які були під впливом випромінювання. Одиницею виміру колективної дози є *людино-зиверт* (*люд.-Зв.*), позасистемна одиниця – *людино-берів* (*люд.-бер*).

Рос. – сумма индивидуальных эффективных доз в данной группе людей за данный промежуток времени. Ее можно подсчитать для населения отдельной деревни, города, административно-территориальной единицы, государства и т. д., путём умножения средней эффективной дозы на общее количество людей, которые находились под воздействием излучения. Единицей измерения коллективной дозы является *человеко-зиверт* (*чел.-Зв.*), внесистемная единица – *человеко-бэр* (*чел.-бэр*).

Концентрація (рос. **Концентрация**, англ. **Concentration**).

Укр. – кількість хімічної речовини в одиниці об'єму повітря. Вимірюється в міліграмах хімічної речовини, яка знаходиться в літрі повітря (*мг/л*).

Рос. – количество химического вещества в единице объема воздуха. Измеряется в миллиграммах химического вещества, находящегося в литре воздуха (*мг/л*).

Критична маса (рос. **Критическая масса**, англ. **Mass limit**).

Укр. – найменша кількість ядерного палива, в якій може проходити ланцюгова ядерна реакція.

Рос. – минимальное количество ядерного топлива, в котором может проходить цепная ядерная реакция.

Л

Ланцюгова реакція (рос. **Цепная реакция**, англ. **Chain reaction**).

Укр. – реакція, що протікає з регульованою швидкістю, яка покладена в основу одержання внутрішньоядерної енергії на атомних електростанціях.

Рос. – реакция, протекающая с регулируемой скоростью, которая положенная в основу получения внутриядерной энергии на атомных электростанциях.

Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації (рос. **Ликвидация последствий чрезвычайной ситуации**, англ. **Liquidation of consequences of emergencies**).

Укр. – проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

Рос. – проведение комплекса мероприятий, включающего аварийно-спасательные и другие неотложные работы, осуществляемые в случае возникновения чрезвычайной ситуации и направленные на ликвидацию опасных факторов, спасание

жизни и сохранение здоровья людей, а также на локализацию зоны чрезвычайной ситуации.

М

Максимально-допустима концентрація (рос. **Предельно-допустимая концентрация**, англ. **Limit acceptable concentration**).

Укр. – максимальні допустимі дози, які не призведуть до значних змін в організмі людини.

Рос. – максимальные допустимые дозы, не приводящие к серьезным изменениям в организме человека.

Медичний захист (рос. **Медицинская защита**, англ. **Medical protection**).

Укр. – заходи запобігання ураженню населення або зменшення його масштабів, своєчасне надання допомоги потерпілим та їх лікування.

Рос. – мероприятия предотвращения поражение населения или снижение его масштабов, своевременное предоставление помощи пострадавшим и их лечение.

Медично-психологічна реабілітація (рос. **Медико-психологическая реабилитация**, англ. **Medical and psychological rehabilitation**).

Укр. – комплекс лікувально-профілактичних, реабілітаційних та оздоровчих заходів, спрямованих на відновлення психофізіологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності рятувальників аварійно-рятувальних служб (формувань), осіб, залучених до виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також постраждалих внаслідок такої надзвичайної ситуації, передусім неповнолітніх осіб.

Рос. – комплекс лечебно-профилактических, реабилитационных и оздоровительных мероприятий, направленных на восстановление психофизиологических функций, оптимальной трудоспособности, социальной активности спасателей аварийно-спасательных служб

(формирований), лиц, привлекаемых к выполнению аварийно-спасательных работ в случае возникновения чрезвычайной ситуации, а также пострадавших вследствие такой чрезвычайной ситуации, прежде всего несовершеннолетних лиц.

Межа дози (рос. **Предел дозы**, англ. **Border of dose**).

Укр. – гранична еквівалентна доза за рік для обмеженої частини населення. Межа дози встановлюється в 10 разів меншою від граничнодопустимої дози для запобігання необґрунтованого опромінювання цього контингенту людей.

Рос. – предельная эквивалентная доза за год для ограниченной части населения. Предел дозы устанавливается в 10 раз меньше предельно-допустимой дозы для предотвращения необоснованного облучения этого контингента людей.

Мінімально летальна доза (рос. **Минимально летальная доза**, англ. **The minimum lethal dose, (Minimum lethal dose)**).

Укр. – мінімальна доза випромінювання, що викликає загибель усіх опромінених об'єктів.

Рос. – минимальная доза излучения, вызывающая гибель всех облучённых объектов.

Місце для сховища (рос. **Место для убежища**, англ. **Place of refuge**).

Укр. – ділянка землі, відведена для сховища радіоактивних відходів, верхній шар якої служить радіаційним захистом.

Рос. – участок земли, отведенный для хранилища радиоактивных отходов, верхний пласт которого служит радиационной защитой.

Н

Надзвичайна ситуація (рос. **Чрезвычайная ситуация**, англ. **Emergency situation**).

Укр. – обстановка на окремій території, суб'єкті господарювання або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом,

епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Рос. – обстановка на отдельной территории, субъекте хозяйственной деятельности или водном объекте, характеризующаяся нарушением нормальных условий жизнедеятельности населения, вызванная катастрофой, аварией, пожаром, стихийным бедствием, эпидемией, эпизоотией, эпифитотией, применением средств поражения или другим опасным событием, приведшая (способная привести) к возникновению угрозы жизни или здоровью населения, большому количеству погибших и пострадавших, причинению значительных материальных ущербов, а также к невозможности проживания населения на этой территории или объекте, проведению на ней хозяйственной деятельности.

Небезпечна подія (рос. **Опасное событие**, англ. **Hazardous event**).

Укр. – подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків.

Рос. – событие, в том числе катастрофа, авария, пожар, стихийное бедствие, эпидемия, эпизоотия, эпифитотия, которое по своим результатам представляет угрозу жизни или здоровью населению или приводит к нанесению материального ущерба.

Небезпечний чинник (рос. **Опасный фактор**, англ. **Dangerous factor**).

Укр. – складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою

дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та/або здоров'ю людини.

Рос. – составная часть опасного явления (пожара, взрыва, выброса, угрозы выброса опасных химических, радиоактивных и биологически опасных веществ) или процесса, характеризующегося физическим, химическим, биологическим или другим действием (воздействием), превышением нормативных показателей и создает угрозу жизни и/или здоровью человека.

Непритомність (рос. **Бессознательность (Обморок)**, англ. **Unconsciousness (Syncope)**).

Укр. – запаморочення, потемнення в очах, нудота, блювота, тимчасова втрата свідомості, різка блідість шкіри, слабкий пульс, поверхнєве дихання, холодний липкий піт.

Рос. – головокружение, потемнение в глазах, тошнота, рвота, временная потеря сознания, резкая бледность кожи, слабый пульс, поверхностное дыхание, холодный липкий пот.

Непрофесійні об'єктові аварійно-рятувальні служби (рос. **Непрофессиональные объектовые аварийно-спасательные службы**, англ. **Non-professional emergency services objects**).

Укр. – служби, що створюються з числа інженерно-технічних та інших досвідчених працівників суб'єктів господарювання, які здобули необхідні знання та навички у проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт і здатні за станом здоров'я виконувати роботи в екстремальних умовах.

Рос. – службы, создающиеся из числа инженерно-технических и других опытных работников субъектов хозяйствования, получившие необходимые знания и навыки в проведении аварийно-спасательных и других неотложных работ и способные по состоянию здоровья выполнять работы в экстремальных условиях.

Неспеціалізована аварійно-рятувальна служба (рос. **Неспециализированная аварийно-спасательная служба**, англ. **Non-specialized emergency rescue service**).

Укр. – професійна або непрофесійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, які не потребують відповідної спеціалізації.

Рос. – профессиональная или непрофессиональная аварийно-спасательная служба, имеющая подготовленных спасателей и соответствующие средства гражданской защиты и предназначенная для проведения аварийно-спасательных и других неотложных работ, не нуждающихся в соответствующей специализации.

О

Об'єкт підвищеної небезпеки (рос. **Объект повышенной опасности**, англ. **Object of increased danger**).

Укр. – об'єкт, який згідно із законом вважається таким, на якому є реальна загроза виникнення аварії та/або надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру.

Рос. – объект, который согласно закону считается таким, на котором существует реальная угроза возникновения аварии и/или чрезвычайной ситуации техногенного или природного характера.

Обсервація (рос. **Обсервация**, англ. **Observation**).

Укр. – система заходів спостереження за ізольованими людьми або тваринами, які прибули з осередку, на який наклали карантин.

Рос. – система мероприятий наблюдения за изолированными людьми или животными, прибывшими с территории, на которую наложен карантин.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту (рос. **Оперативно-спасательная служба гражданской защиты**, англ. **Operative-rescue Service of Civil Protection**).

Укр. – спеціальне невійськове об'єднання аварійно-рятувальних та інших формувань, органів управління такими формуваннями системи центрального органу виконавчої влади,

який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Рос. – специальное невоенизированное объединение аварийно-спасательных и других формирований, органов управления этими формированиями системы центрального органа исполнительной власти, обеспечивающего эти формирования и реализующие государственную политику в сфере гражданской защиты.

Опік (рос. **Ожог**, англ. **Burn**).

Укр. – ушкодження тканини організму в результаті впливу термічних факторів, хімічних речовин, електричного струму або іонізуючого випромінювання.

Рос. – повреждение ткани организма в результате воздействия термических факторов, химических веществ, электрического тока или ионизирующего излучения.

Оповіщення (рос. **Оповещение**, англ. **Notification**).

Укр. – доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

Рос. – доведение сигналов и сообщений органов управления гражданской защиты об угрозе и возникновении чрезвычайных ситуаций, аварий, катастроф, эпидемий, пожаров и т.п. до центральных и местных органов исполнительной власти, предприятий, учреждений, организаций и населения.

Осередок ядерного ураження (рос. **Очаг ядерного поражения**, англ. **Hearth of nuclear destruction**).

Укр. – територія, на якій під впливом вражаючих факторів ядерного вибуху, виникли руйнування будівель і споруд, пожежі, радіоактивне забруднення.

Рос. – территория, на которой под воздействием поражающих факторов ядерного взрыва, возникли разрушения зданий и сооружений, пожары, радиоактивное загрязнение.

Отруйні речовини (рос. **Отравляющие вещества**, англ. **Toxin agent**).

Укр. – хімічні речовини, які при бойовому застосуванні або при аварійному потрапінні в атмосферу можуть заражати незахищених людей і тварин, а також заражати повітря, місцевість, споруди, воду, що робить їх непридатними для користування і небезпечними при стиканні з ними.

Рос. – химические вещества, которые при боевом применении или при аварийном попадании в атмосферу могут заражать незащищенных людей и животных, а также заражать воздух, местность, сооружения и воду, что делает их непригодными для использования и опасными при контакте с ними.

Оцінка інженерної обстановки (рос. **Оценка инженерной обстановки**, англ. **Assessment of the situation engineering**).

Укр. – визначення масштабів руйнування, обсягів, термінів і черговості, а також сил і засобів необхідних для проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Рос. – определение масштабов разрушения, объемов, сроков и очередности, а также сил и средств, необходимых для проведения спасательных и других неотложных работ.

II

Перша долікарська допомога (рос. **Первая доврачебная помощь**, англ. **First aid**).

Укр. – заходи для збереження людині життя і здоров'я, які необхідно виконати до прибуття (втручання) медичних працівників.

Рос. – мероприятия, проводимые для сохранения жизни и здоровья человека, которые необходимо выполнить до прибытия (вмешательства) медицинских работников.

Площа зони фактичного зараження (рос. **Площадь зоны фактического заражения**, англ. **Area of virtual contamination**).

Укр. – територія з небезпечними для життя людей і тварин межами вражаючих факторів.

Рос. – территория с опасными для жизни людей и животных значениями поражающих факторов.

Повітря з нестачею кисню (рос. **Воздух с недостатком кислорода**, англ. **Oxygen deficient air (Air with oxygen deficiency)**).

Укр. – навколишнє повітря, яке містить кисню менше 17% за об'ємом (сухого повітря) і в якому неможливе використання фільтрувального пристрою.

Рос. – окружающий воздух, в котором содержится кислорода меньше 17% от его объема (сухого воздуха) и в котором невозможно использование фильтрующего устройства.

Повна санітарна обробка (рос. **Полная санитарная обработка**, англ. **Cleansing full**).

Укр. – знезараження тіла людини із зміною білизни й одягу.

Рос. – обеззараживание тела человека со сменой белья и одежды.

Поглинена доза (рос. **Поглощенная доза**, англ. **Absorbed dose (The absorbed dose)**)

Укр. – показує, яка кількість енергії випромінювання поглинена в одиниці маси речовини, що опромінюється. Вона визначається відношенням поглиненої енергії іонізуючого випромінювання до маси поглинаючої речовини. За одиницю виміру поглиненої дози в системі СІ прийнятий *грей* (*Гр*). 1 *Гр* – це така доза, при якій масі 1 кг передається енергія іонізуючого випромінювання в 1 джоуль. Позасистемною одиницею поглиненої дози є *рад*. 1 *Гр* = 100 *рад*.

Рос. – показывает, какое количество энергии излучения поглощено в единице массы облучаемого вещества и определяется отношением поглощенной энергии ионизирующего излучения к массе поглощающего вещества. За единицу измерения поглощенной дозы в системе СИ принят грей (*Гр*). 1 *Гр* – это такая доза, при которой массе 1 кг передается энергия ионизирующего излучения в 1 джоуль. внесистемной единицей поглощенной дозы является *рад*. 1 *Гр* = 100 *рад*.

Пожежа (рос. **Пожар**, англ. **Fire**).

Укр. – неконтрольований процес знищування або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для живих істот і довкілля.

Рос. – неконтролируемый процесс уничтожения или повреждения огнем имущества, во время которого возникают факторы, опасные для живых существ и окружающей среды.

Пожежна безпека (рос. **Пожарная безопасность**, англ. **Fire safety**).

Укр. – відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю.

Рос. – отсутствие недопустимого риска возникновения и развития пожаров и связанной с ними возможности нанесения вреда живым существам, материальным ценностям и окружающей среде.

Пожежна обстановка (рос. **Пожарная обстановка**, англ. **Situation fire**).

Укр. – масштаби і щільність ураження пожежами населених пунктів і лісових масивів, що впливає на життєдіяльність населення, роботу об'єктів господарювання, організацію та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Рос. – масштабы и плотность поражения пожарами населенных пунктов и лесных массивов, влияющие на жизнедеятельность населения, работу объектов хозяйственной деятельности, организацию и проведение спасательных и других неотложных работ.

Пожежна охорона (рос. **Пожарная охрана**, англ. **Fireguard (Fire the protection of)**).

Укр. – дії, які унеможливають виникання пожеж і захищають людей, матеріальні цінності та довкілля від впливу небезпечних чинників пожежі.

Рос. – действия, делающие невозможным возникновение пожаров и защищающие людей, материальные ценности и окружающую среду от воздействия опасных факторов пожара.

Пожежний гідрант (рос. **Пожарный гидрант**, англ. **Hydrant, (Fire hydrant)**).

Укр. – стаціонарний пристрій, призначений для забезпечення відбирання води з водопровідної мережі для гасіння пожежі.

Рос. – стационарное устройство, предназначенное для обеспечения отбора воды из водопроводной сети для тушения пожара.

Пожежний оповіщувач (рос. **Пожарный оповещатель**, англ. **Manual fire alarm device**).

Укр. – пристрій, призначений для подавання сигналу оповіщення про виникнення пожежі.

Рос. – устройство, предназначенное для подачи сигнала оповещения о возникновении пожара.

Пожежний сповіщувач (рос. **Пожарный извещатель**, англ. **Fire detector**).

Укр. – технічний пристрій, призначений для формування сигналу в разі виникнення ознак горіння.

Рос. – техническое устройство, предназначенное для формирования сигнала в случае возникновения признаков горения.

Постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру (далі – **постраждали**) (рос. **Пострадавшие вследствие чрезвычайной ситуации техногенного или природного характера** (**пострадавшие**), англ. **Injured (Casualties) due to emergency situations of technogenic and natural character** (further – **Injured (Casualties)**).

Укр. – особи, здоров'ю яких заподіяна шкода внаслідок надзвичайної ситуації.

Рос. – лица, здоровью которых причинен вред вследствие чрезвычайной ситуации.

Потужність дози (інтенсивність опромінення) (рос. **Мощность дозы (интенсивность облучения)**, англ. **Dose rate (Intensity of irradiation)**).

Рос. – збільшення відповідної дози під впливом даного випромінювання за одиницю часу. Має розмірність відповідної дози (поглиненої, експозиційної й т.п.), ділену на одиницю часу. Допускається використання різних спеціальних одиниць (наприклад, *Зв/година*, *бер/хв*, *мЗв/рік* та ін.).

Рос. – приращение соответствующей дозы под воздействием данного излучения за единицу времени. Имеет размерность соответствующей дозы (поглощенной, экспозиционной и т. п.), делённую на единицу времени. Допускается использование различных специальных единиц (например, *Зв/час*, *бэр/мин*, *мЗв/год* и др.).

Променева хвороба (рос. *Лучевая болезнь*, англ. **Radiation sickness**).

Укр. – захворювання внаслідок надмірного опромінювання всього тіла людини.

Рос. – заболевание вследствие чрезмерного облучения всего тела человека.

Проникаюча радіація (рос. *Проникающая радиация*, англ. **Penetrating radiation**).

Укр. – потік гамма-випромінювання нейтронів, які утворюються під час ядерного вибуху внаслідок реакції і радіоактивного розпаду продуктів поділу.

Рос. – поток гамма-излучения нейтронов, образовывавшихся во время ядерного взрыва вследствие реакции и радиоактивного распада продуктов деления.

Протирадіаційне укриття (рос. *Противорадиационное укрытие*, англ. **Fallout shelter**).

Укр. – захисна споруда, яка забезпечує захист у ній людей від впливу радіоактивних речовин і опромінювання в зонах радіоактивного забруднення місцевості.

Рос. – защитное сооружение, обеспечивающее защиту людей от воздействия радиоактивных веществ и облучения в зонах радиоактивного загрязнения местности.

Професійна аварійно-рятувальна служба (рос. **Профессиональная аварийно-спасательная служба**, англ. **Professional emergency rescue service**).

Укр. – аварійно-рятувальна служба, працівники якої працюють за трудовим договором, а рятувальники, крім того, проходять професійну, спеціальну фізичну, медичну та психологічну підготовку.

Рос. – аварійно-спасательная служба, работники которой работают по трудовому договору, а спасатели, кроме того, проходят профессиональную, специальную физическую, медицинскую и психологическую подготовку.

Психотропні речовини (рос. **Психотропные вещества**, англ. **Psychotropic substances**).

Укр. – синтетичні або природні сполуки, які можуть викликати у здорових людей аномалії або фізичну нездатність виконання завдань, поставлених перед ними.

Рос. – синтетические или естественные соединения, способные вызвать у здоровых людей аномалии или физическую неспособность выполнения задач, поставленных перед ними.

Р

Радіаційна аварія (рос. **Радиационная авария**, англ. **Radioactive accident**).

Укр. – аварія з викидом радіоактивних речовин або іонізуючих випромінювань за межі, непередбачені проектом для нормальної експлуатації радіаційно-небезпечних об'єктів, у кількостях понад установлену межу їх безпечної експлуатації.

Рос. – авария с выбросом радиоактивных веществ или ионизирующих излучений за границы, не предусмотренные проектом для нормальной эксплуатации радиационно-опасных объектов, в количествах превышающих установленные нормы их безопасной эксплуатации.

Радіаційна обстановка (рос. **Радиационная обстановка**, англ. **Radioactive tactical situation**).

Укр. – масштаб і ступень радіоактивного забруднення місцевості, які впливають на дії формувань рятувальних служб, населення і роботу об'єктів господарювання.

Рос. – масштаб и степень радиоактивного загрязнения местности, оказывающие влияющие на действия формирований спасательных служб, населения и работу объектов хозяйственной деятельности.

Радіоактивне забруднення (рос. **Радиоактивное загрязнение**, англ. **Radioactive contamination**).

Укр. – радіоактивні речовини, які знаходяться на поверхні різних об'єктів у кількостях, що перевищують встановлені норми і правила.

Рос. – радиоактивные вещества, находящиеся на поверхности различных объектов в количествах, превышающих установленные нормы и правила.

Радіометр (рос. **Радиометр**, англ. **Radiometer**).

Укр. – використовуються для вимірювання ступеня забруднення поверхонь різних предметів радіоактивними речовинами, головним чином *бета*– і *гамма*–частинами.

Рос. – прибор, использующийся для измерения степени загрязнения поверхностей различных предметов радиоактивными веществами, главным образом *бета*– и *гамма*–частицами.

Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків (рос. **Реагирование на чрезвычайные ситуации и ликвидация их последствий**, англ. **Responding (Reaction) to emergency situations and elimination (liquidation) of their consequences**).

Укр. – скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту (ЦЗ), що здійснюються відповідно до планів реагування на надзвичайну ситуацію (НС), уточнених в умовах конкретного виду та рівня НС, і полягають в організації робіт з ліквідації наслідків НС, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони НС, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять

загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну.

Рос. – скоординированные действия субъектов обеспечения гражданской защиты (ГЗ), осуществляемые в соответствии с планами реагирования на чрезвычайную ситуацию (ЧС), уточненные в условиях конкретного вида и уровня ЧС, и заключающиеся в организации работ по ликвидации последствий ЧС, прекращение действия или воздействия опасных факторов ЧС, спасание населения и имущества, локализации зоны ЧС, а также ликвидации или минимизации ее последствий, представляющих угрозу жизни или здоровью населения, причинение вреда территории, окружающей природной среде или имуществу.

Режим надзвичайної ситуації (НС) (рос. Режим чрезвычайной ситуации (ЧС), англ. An emergency situation mode).

Укр. – режим НС встановлюється при виникненні НС та під час ліквідації НС.

Рос. – режим ЧС устанавлюється при виникновении ЧС и во время ликвидации ЧС.

Рентгенметр (рос. Рентгенметр, англ. Roentgenmeter, (R-meter, Dose rate meter).

Укр. – прилад, призначений для вимірювання рівнів радіації на забрудненій радіоактивними речовинами місцевості.

Рос. – прибор, предназначенный для измерения уровней радиации на загрязненной радиоактивными веществами местности.

Респіратор (рос. Респиратор, англ. Respirator).

Укр. – засіб, призначений для захисту органів дихання від радіоактивних речовин, пилу ґрунту, бактеріальних засобів та різних шкідливих аерозолів.

Рос. – средство, предназначенное для защиты органов дыхания от радиоактивных веществ, пыли, бактериальных средств и различных вредных аэрозолей.

Рівень радіоактивного забруднення (рос. **Уровень радиоактивного заражения**, англ. **Level radioactive contamination**).

Укр. – величина, що характеризує кількісне значення радіоактивного забруднення.

Рос. – величина, характеризующая количественное значение радиоактивного загрязнения.

С

Санітарна обробка (рос. **Санитарная обработка**, англ. **Sanitization**).

Укр. – складова частина спеціальної обробки. Це комплекс ліквідації забруднення радіоактивними речовинами, зараження небезпечними хімічними і біологічними засобами особового складу формувань ЦЗ і населення.

Рос. – составная часть специальной обработки. Это комплекс по ликвидации загрязнения радиоактивными веществами, заражения опасными химическими и биологическими средствами личного состава формирований ГЗ и населения.

Світлове випромінювання ядерного вибуху (рос. **Световое излучение ядерного взрыва**, англ. **Light radiation of nuclear explosion**).

Укр. – потік променевої енергії, який викликає ультрафіолетові, інфрачервоні й видимі промені.

Рос. – поток лучистой энергии, вызывающий ультрафиолетовые, инфракрасные и видимые излучения.

Сили цивільного захисту (рос. **Силы гражданской защиты**, англ. **Civil Protection Force**).

Укр. – аварійно-рятувальні формування, спеціалізовані служби та інші формування цивільного захисту, призначені для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій.

Рос. – аварийно-спасательные формирования, специализированные службы и другие формирования гражданской защиты, предназначенные для проведения аварийно-спасательных и

других неотложных работ по ликвидации чрезвычайных ситуаций.

Система оповещения (рос. Система оповещения, англ. Notification system).

Укр. – комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури і технічних засобів оповіщення, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про виникнення надзвичайних ситуацій до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

Рос. – комплекс организационно-технических мероприятий, аппаратуры и технических средств оповещения, аппаратуры, средств и каналов связи, предназначенных для своевременного доведения сигналов и информации о возникновении чрезвычайных ситуаций до центральных и местных органов исполнительной власти, предприятий, учреждений, организаций и населения.

Спеціалізована аварійно-рятувальна служба (рос. Специализированная аварийно-спасательная служба, англ. Specialized emergency rescue service).

Укр. – професійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з особливим ризиком для життя та здоров'я, зокрема для гасіння газових фонтанів, проведення водолазних та гірничорятувальних робіт.

Рос. – профессиональная аварийно-спасательная служба, имеющая подготовленных спасателей и соответствующие средства гражданской защиты и предназначенная для проведения аварийно-спасательных и других неотложных работ с особым риском для жизни и здоровья, в частности для гашения газовых фонтанов, проведения водолазных и горноспасательных работ.

Спеціалізована служба цивільного захисту (рос. Специализированная служба гражданской защиты, англ. Specialized Service of Civil Protection).

Укр. – підприємства, установи, організації, об'єднані для виконання завдань у сфері цивільного захисту відповідної функціональної спрямованості.

Рос. – предприятия, учреждения, организации, объединенные для выполнения задач в сфере гражданской защиты соответствующей функциональной направленности.

Стихийне лихо (рос. **Стихийное бедствие**, англ. **Elemental distress, (Natural distress)**).

Укр. – природне явище, що діє з великою руйнівною силою, заподіює значну шкоду території, на якій відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, завдає матеріальних збитків.

Рос. – природное явление, большой разрушительной силы, причиняющее значительный вред территории, на которой происходит, нарушает нормальную жизнедеятельность населения, причиняет значительные материальные убытки.

Стійкість роботи об'єкту (рос. **Устойчивость работы объекта**, англ. **Object work stability**).

Укр. – здатність об'єкту в умовах надзвичайних ситуацій випускати продукцію у запланованому обсязі, необхідної номенклатури і відповідної якості.

Рос. – способность объекта в условиях чрезвычайных ситуаций выпускать продукцию в запланированном объеме, необходимой номенклатуры и соответствующего качества.

Сховище (рос. **Убежище**, англ. **Refuge**).

Укр. – інженерні споруди, які забезпечують надійний захист людей від усіх вражаючих факторів.

Рос. – инженерные сооружения, обеспечивающие надежную защиту населения от всех поражающих факторов.

Т

Техногенна безпека (рос. **Техногенная безопасность**, англ. **Caused safety**).

Укр. – відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення. Техногенна безпека характеризує стан захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Забезпечення техногенної безпеки є особливою (специфічною) функцією захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Рос. – отсутствие риска возникновения аварий и/или катастроф на потенциально опасных объектах, а также у субъектов хозяйственной деятельности, способные создать реальную угрозу их возникновения. Техногенная безопасность характеризует состояние защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций техногенного характера. Обеспечение техногенной безопасности является особой (специфической) функцией защиты населения и территорий от чрезвычайных ситуаций.

Токсин (рос. **Токсин**, англ. **Toxin**).

Укр. – хімічні речовини рослинного, тваринного, мікробного походження, які мають високі токсичні властивості й можуть уражати організм людини і тварини.

Рос. – химические вещества растительного, животного, микробного происхождения, имеющие высокие токсичные свойства и способны поражать организм человека и животного.

Токсичність (рос. **Токсичность**, англ. **Toxic property**).

Укр. – токсикометричний показник, який обчислюється як величина, зворотна середньої смертельної дозі або середньої смертельної концентрації токсичної речовини.

Рос. – токсикометрический показатель, вычисляемый как величина, обратная средней смертельной дозе или средней смертельной концентрации токсичного вещества.

Троїловий еквівалент (рос. **Троїловый эквивалент**, англ. **TNT equivalent (Trotyl equivalent)**).

Укр. – така маса тротилового заряду, енергія вибуху якого дорівнює енергії вибуху ядерного заряду.

Рос. – масса тротилового заряда, энергия взрыва которого равняется энергии взрыва ядерного заряда.

У

Ударна хвиля (рос. **Ударная волна**, англ. **Shock wave**).

Укр. – ділянка сильного стиснення повітря, розігрітого до декількох мільйонів градусів, що поширюється з надзвичайною швидкістю (335 м/сек.) в усі сторони від центру вибуху.

Рос. – участок сильного сжатия воздуха, разогретого до нескольких миллионов градусов, распространяющийся с чрезвычайно высокой скоростью (335 м/сек.) во все стороны от центра взрыва.

Укриття населення в захисних спорудах (рос. **Укрытие населения в защитных сооружениях**, англ. **Shelter population in protective structures**).

Укр. – комплекс заходів, який передбачає завчасне будівництво захисних споруд, а також пристосування наявних приміщень для захисту населення та підтримання їх у готовності до використання.

Рос. – комплекс мероприятий, предусматривающий заблаговременное строительство защитных сооружений, а также приспособление имеющихся помещений для защиты населения и поддержание их в готовности к использованию.

Установка пожежогасіння дренчерного типу (рос. **Дренчерная установка пожаротушения** англ. **Drencher system**).

Укр. – автоматична установка пожежогасіння, обладнана дренчерними зрошувачами.

Рос. – автоматическая установка пожаротушения, оборудованная дренчерными оросителями.

Установка пожежогасіння спринклерного типу (рос. **Спринклерная установка пожаротушения** англ. **Sprinkler system**).

Укр. – автоматична установка пожежогасіння, обладнана спринклерними зрошувачами.

Рос. – автоматическая установка пожаротушения, оборудованная спринклерными оросителями.

Ф

Фіксована ефективна еквівалентна доза (рос. **Фиксированная эффективная эквивалентная доза**, англ. **CEDE – the committed effective dose equivalent**).

Укр. – це оцінка доз радіації на людину, у результаті інгаляції або вживання деякої кількості радіоактивної речовини. CEDE виражається в *бєрах* або *зивєртах* (*Зв*) і враховує радіочутливість різних органів і час, протягом якого речовина залишається в організмі (аж до всього життя). Залежно від ситуації, CEDE може також мати відношення до дози опромінення певного органа, а не всього тіла.

Рос. – это оценка доз радиации на человека, в результате ингаляции или употребления некоторого количества радиоактивного вещества. CEDE выражается в *бэрах* или *зивертах* (*Зв*) и учитывает радиочувствительность различных органов и время, в течение которого вещество остается в организме (вплоть до всей жизни). В зависимости от ситуации, CEDE может также иметь отношение к дозе облучения определенного органа, а не всего тела.

Фітотоксиканти (рос. **Фитотоксиканты**, англ. **Explanatory**).

Укр. – клас хімічних і природних речовин у рецептуванні формі, основним прикладним призначенням яких є ураження або знищення різних видів рослинності. Фітотоксиканти широко використалися американською армією під час війни у В'єтнамі для тотального знищення джунглів у районах стратегічно важливих об'єктів і шляхів сполучення. Крім цього, деякі види фітотоксикантів знайшли застосування в сільському господарстві для боротьби з бур'янами, видалення листя з метою прискорення дозрівання плодівих культур і для дефоліації бавовнику перед збором бавовни.

Рос. – класс химических и природных веществ в рецептурированной форме, основным прикладным назначением

которых является поражение или уничтожение различных видов растительности. Фитотоксиканты широко использовались американской армией во время войны во Вьетнаме для тотального уничтожения джунглей в районах стратегически важных объектов и путей сообщения. Помимо этого, некоторые виды фитотоксикантов нашли применение в сельском хозяйстве для борьбы с сорняками, удаления листвы в целях ускорения созревания плодовых культур и для дефолиации хлопчатника перед сбором хлопка.

X

Хімічна зброя (рос. **Химическое оружие**, англ. **Chemical weapons**).

Укр. – один з видів зброї масового ураження, дія якого заснована на використанні бойових токсичних хімічних речовин.

Рос. – один из видов оружия массового поражения, действие которого основано на использовании боевых токсичных химических веществ.

Хімічна обстановка (рос. **Химическая обстановка**, англ. **Chemical situation**).

Укр. – сукупність наслідків хімічного зараження території отруйними речовинами або сильнодіючими отруйними речовинами, які впливають на діяльність об'єктів господарської діяльності, формування цивільного захисту та населення.

Рос. – совокупность последствий химического заражения территории отравляющими веществами или сильнодействующими ядовитыми веществами, которые влияют на деятельность объектов хозяйственной деятельности, формирования гражданской защиты и населения.

Ц

Цивільний захист (рос. **Гражданская защита**, англ. **Civil protection**).

Укр. – система організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів які забезпечують заходи

запобігання та локалізації наслідків НС, що загрожують життю та здоров'ю людей у мирний час і в особливий період.

Рос. – система организационных, инженерно-технических, санитарно-гигиенических и других мероприятий обеспечивающих мероприятия по предотвращению и локализации последствий ЧС, угрожающие жизни и здоровью населения в мирное время и в особый период.

Ч

Часткова санітарна обробка (рос. **Частичная санитарная обработка**, англ. **Partial sanitary processing**).

Укр. – механічне очищення й обробка відкритих ділянок шкіри, зовнішньої поверхні одягу, взуття, ЗІЗ або обробка за допомогою індивідуальних пакетів.

Рос. – механическая очистка и обработка открытых участков кожи, внешней поверхности одежды, обуви, средств индивидуальной защиты или обработка с помощью индивидуальных пакетов.

Ш

Штучне дихання (рос. **Искусственное дыхание**, англ. **Artificial ventilation**).

Укр. – захід який застосовується у тому випадку, коли у людини порушується або зупиняється нормальне дихання.

Рос. – мероприятие применяемое в том случае, когда у человека нарушается или останавливается нормальное дыхание.

Я

Ядерна реакція (рос. **Ядерная реакция**, англ. **Reaction nuclear**).

Укр. – подія, в якій беруть участь одне або більше ядер, і в результаті якої змінюється маса, заряд або енергетичний стан.

Рос. – событие, в котором принимают участие одно и более ядер, в результате которого изменяется их масса, заряд или энергетическое состояние.

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКИХ ТЕРМІНІВ

ОХОРОНА ПРАЦІ

А

Аварійне відключення 10
Аварійний стан 10
Адміністративна відповідальність 10
Аерація 10
Аерогель 11
Аерозоль 11
Аерозоль на водній основі 11
Акт про нещасний випадок на виробництві 11
Аналіз травматизму 12
Анемометр крану 12
Атестація робочих місць 12

Б

Безпека 13
Безпека праці 13
Безпечна відстань 13
Безпечні умови праці 13
Безпечність виробничого обладнання 14
Безпечність виробничого процесу 14
Безпечність промислової продукції 14
Биття 14
Блискавкозахист 15

В

Важкість праці 15
Важкогорючі речовини 15
Вентиляція 16
Вибух 16
Вимірювач вологості 16
Вимоги безпеки (праці) 16

Вимушені коливання 17
Виробництво 17
Виробнича аварія 17
Виробнича санітарія 17
Виробнича травма 18
Виробниче середовище 18
Виробничий мікроклімат 18
Виробничий ризик 18
Виробничий травматизм 18
Висота робочої зони 19
Вібраційна міцність 19
Вібраційна стійкість 19
Вібрація 19
Віробезпека 19
Віброізоляція 20
Вібропереміщення 20
Віброшвидкість 20
Внутрішній опір тіла людини 20
Вогнегасник 20
Водяний вогнегасник 21
Втома 21

Г

Гальма 21
Гасіння пожежі 22
Гігієна праці 22
Гігієнічна характеристика умов праці 22
Гігієнічне регламентування концентрації забруднюючих атмосфери речовин 22
Гігієнічні вимоги 23
Горіння 23
Горючі речовини та матеріали 23
Гранично допустиме значення шкідливого (виробничого) чинника 24

Д

- Динамічне випробування 24
- Дисперсний склад пилу 25
- Дисциплінарна відповідальність 25
- Діелектричні засоби захисту 25
- Додаткова ізоляція 25
- Допустимий рівень виробничого фактору 25
- Допустимий рівень шуму 26
- Допустимі мікрокліматичні умови 26

Е

- Екрануюче обладнання 27
- Електрична мережа 27
- Електричний опік 27
- Електричний опір тіла людини 28
- Електричний шок 28
- Електробезпека 29
- Електрозахисні засоби 29
- Електроофтальмія 29
- Електротравма 29
- Електроустановка 30

З

- Загальні вібрації 30
- Занулення 30
- Запобіжний пояс 30
- Засіб захисту (працівника) 31
- Засіб захисту на виробництві 31
- Засіб індивідуального захисту (працівника) 31
- Засіб колективного захисту (працівників) 31
- Захисна дія пояса 32
- Захисне заземлення 32
- Захисні окуляри 32
- Знак безпеки праці 32

I

Ізольована дробина 33
Ізолююча трубка 33
Ізолюючий костюм 33
Ізоляційна стрічка 33
Індикатор напруги 34
Інструктаж 34
Інтенсивність звуку 34
Іонізований газ 34
Іскровий розряд 34

K

Карабін 35
Карна відповідальність 35
Категорія робіт 35
Коефіцієнт безпеки 35
Коллективний договір 36
Колір безпеки 36
Комплексний показник забруднення атмосфери 36
Комфорт 36
Кондиціонування 37
Конкретний (певний) шум 37
Концентрація 37

L

Лампи розжарювання 38
Легка фізична робота 38
Летальний (смертний) струм 39
Ліквідація пожежі 39
Ліквідування пожежі 39
Локалізація пожежі 39
Локалізування пожежі 39
Люмінесцентні лампи 39

М

Мала напруга 39
Матеріальна відповідальність 40
Медичний огляд 40
Металізація шкіри 40
Методика вимірювання концентрації шкідливих речовин 40
Механічна вентиляція 41
Механічний удар 41
Міжгалузеві і галузеві акти з охорони праці 41
Мікроклімат виробничих приміщень 42
Міра іонізації 42

Н

Надзвичайна ситуація 42
Надійність 43
Напруга дотику 43
Напруга кроку 43
Напруженість праці 43
Небезпека 44
Небезпечна дія 44
Небезпечна зона 44
Небезпечний (виробничий) чинник 44
Небезпечний випадок на виробництві 44
Небезпечні умови 45
Негорючі речовини 45
Нещасний випадок на виробництві 45
Номінальна напруга 46
Нульовий захисний провідник 46

О

Обмежувальний пристрій 46
Обмежувач вантажопідйомності крану 46
Обмежувач висоти підйому 47
Огороджуючий пристрій 47
Опорні поверхні тіла людини 47

Оптимальні мікрокліматичні умови 47
Організація робочого місця 48
Особиста гігієна 48
Отруєння 48
Охорона праці 48

П

Первинні засоби пожежогасіння 49
Перевтомлення 49
Переносний вогнегасник 50
Пересувний вогнегасник 50
Пил 50
Пінний вогнегасник 50
Повітрообмін 51
Поглинаючий розчин 51
Пожежна безпека об'єкта 51
Пожежна небезпека 51
Показчик вильоту стріли крану 52
Показчик маси вантажу 52
Поліспаст 52
Порошковий вогнегасник 52
Посилена ізоляція 52
Постійне робоче місце 52
Потужність викиду 53
Працездатність 53
Природна вентиляція 53
Промислове джерело забруднення атмосфери 54
Промислове очищення газу 54
Промисловий пил 54
Професійна хвороба 54
Професійне захворювання 54
Професійний відбір 55

Р

Режим захисту 55
Респіратор 55

Ризик 55
Рівень безпеки 56
Роботодавець 56
Робоча зона 56
Робоче місце 56
Робоче освітлення 57

С

Світлодіодні лампи 57
Середньо добова температура зовнішнього повітря 57
Сигнальні кольори 58
Система пожежної безпеки 58
Система протипожежного захисту 58
Скомбінований фільтр 59
Спеціальне взуття 59
Спеціальний одяг 59
Статичне випробування 59
Статичне навантаження 60
Стимуляція праці 60
Стихійні лиха 60
Стійкість роботи об'єкту 60
Стомлення 60

Т

Талі 61
Теплий період року 61
Тепловий удар 61
Техніка безпеки 62
Техногенна катастрофа 62
Токсини 62
Точка роси 62
Травма 63
Травматизм 63
Трудова діяльність (людини) 63
Трудове каліцтво 63
Трудовий договір 63

У

Увага 64
Умови експлуатації 64
Умови праці 65

Ф

Фактор 65
Фізичні роботи середньої важкості 65
Фоновий шум 66

Х

Холодний період року 66

Ч

Чинник 65

Ш

Шагова напруга 66
Шкідлива речовина 66
Шкідливий (виробничий) чинник 67
Шум 67
Шум аеродинамічного походження 67
Шум гідродинамічного походження 68
Шум електромагнітного походження 68
Шум механічного походження 68
Шумове забруднення 68

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

А

Аварійно-рятувальна служба 69
Аварійно-рятувальні роботи 69
Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи 69
Аварійно-рятувальні формування 70
Аварія 70
Азимут середнього вітру 70
Активация 70
Активна зона 71
Активність радіоактивного елементу 71
Атомна електростанція 71

Б

Бактерія 71
Безвідходне виробництво 72
Біологічна доза 77
Біологічна доза гамма-нейтронного випромінювання 72

В

Відновлювальні роботи 72
Вогнетривкість 73

Г

Гідродинамічна аварія 73
Граничнодопустима доза 73

Д

Дегазація 74
Дезактиваційне обладнання 74
Дезактивація 74

Дезінфекція 74
Димовий пожежний сповіщувач 75
Доза випромінювання 75
Доза яку можна запобігти 75
Дозиметр 75
Допустимий рівень радіоактивного забруднення 76
Дорожньо-транспортна пригода 76

Е

Евакуація 76
Еквівалентна доза 77
Експозиційна доза 77
Електромагнітний імпульс 78
Епідемія 78
Епізоотія 79
Епіфітотія 79
Ефективна доза 79

З

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій 80
Засоби захисту шкіри 81
Засоби протипожежного захисту 81
Засоби цивільного захисту 81
Захисний екран 82
Захисні споруди цивільного захисту 82
Захист населення 82
Зона біологічного ураження 83
Зона можливого ураження 83
Зона надзвичайної ситуації 83
Зона хімічного зараження 83
Зона хімічного ураження 83

І

Ізолювальний автономний дихальний апарат 84
Індивідуальні засоби захисту 84

Індикатори 85
Інженерний захист територій 85
Інженерно-технічні заходи цивільного захисту 85
Інтенсивність опромінення 98

К

Карантин 86
Катастрофа 86
Класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій 86
Класифікація надзвичайних ситуацій 87
Коефіцієнт дезактивації 87
Колективна доза 87
Концентрація 88
Критична маса 88

Л

Ланцюгова реакція 88
Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації 88

М

Максимально-допустима концентрація 89
Медичний захист 89
Медично-психологічна реабілітація 89
Межа дози 90
Мінімально летальна доза 90
Місце для сховища 90

Н

Надзвичайна ситуація 90
Небезпечна подія 91
Небезпечний чинник 91
Непритомність 92
Непрофесійні об'єктові аварійно-рятувальні служби 92
Неспеціалізована аварійно-рятувальна служба 92

О

- Об'єкт підвищеної небезпеки 93
- Обсервація 93
- Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту 93
- Опік 94
- Оповіщення 94
- Осередок ядерного ураження 94
- Отруйні речовини 95
- Оцінка інженерної обстановки 95

П

- Перша долікарська допомога 95
- Площа зони фактичного зараження 95
- Повітря з нестачею кисню 96
- Повна санітарна обробка 96
- Поглинена доза 96
- Пожежа 97
- Пожежна безпека 97
- Пожежна обстановка 97
- Пожежна охорона 97
- Пожежний гідрант 98
- Пожежний оповіщувач 98
- Пожежний сповіщувач 98
- Постраждали внаслідок надзвичайної ситуації техногенного або природного характеру (далі - постраждалі) 98
- Потужність дози 98
- Променева хвороба 99
- Проникаюча радіація 99
- Протирадіаційне укриття 99
- Професійна аварійно-рятувальна служба 100
- Психотропні речовини 100

Р

- Радіаційна аварія 100
- Радіаційна обстановка 100

Радіоактивне забруднення 101
Радіометр 101
Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків 101
Режим надзвичайної ситуації (НС) 102
Рентгенметр 102
Респіратор 102
Рівень радіоактивного забруднення 103

С

Санітарна обробка 103
Світлове випромінювання ядерного вибуху 103
Сили цивільного захисту 103
Система оповіщення 104
Спеціалізована аварійно-рятувальна служба 104
Спеціалізована служба цивільного захисту 104
Стихійне лихо 105
Стійкість роботи об'єкту 105
Сховище 105

Т

Техногенна безпека 105
Токсин 106
Токсичність 106
Тротиловий еквівалент 106

У

Ударна хвиля 107
Укриття населення в захисних спорудах 107
Установка пожежогасіння дренчерного типу 107
Установка пожежогасіння спринклерного типу 107

Ф

Фіксована ефективна еквівалентна доза 108
Фітотоксиканти 108

Х

Хімічна зброя 109
Хімічна обстановка 109

Ц

Цивільний захист 109

Ч

Часткова санітарна обробка 110

Ш

Штучне дихання 110

Я

Ядерна реакція 110

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК РОСІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

ОХРАНА ТРУДА

А

Аварийное отключение 10
Аварийное состояние 10
Административная ответственность 10
Акт о несчастном случае на производстве 11
Анализ травматизма 12
Анемометр крана 12
Аттестация рабочих мест 12
Аэрация 10
Аэрогель 11
Аэрозоль 11
Аэрозоль на водной основе 11

Б

Безопасное расстояние 13
Безопасность 13
Безопасность производственного оборудования 14
Безопасность производственного процесса 14
Безопасность промышленной продукции 14
Безопасность труда 13
Безопасные условия труда 13
Биение 14
Биологическая доза 77

В

Вентиляция 16
Взрыв 16
Вибрационная прочность 19
Вибрационная устойчивость 19
Вибрация 19
Вибробезопасность 19

Виброизоляция 20
Виброперемещение 20
Виброскорость 20
Внимание 64
Внутреннее сопротивление тела человека 20
Водный огнетушитель 21
Воздухообмен 51
Вредное вещество 66
Вредный (производственный) фактор 67
Вынужденные колебания (вибрация) 17
Высота рабочей зоны 19

Г

Гигиена труда 22
Гигиенические требования 23
Гигиеническое регламентирование концентраций
загрязняющих атмосферу веществ 22
Гигиеническая характеристик условий труда 22
Горение 23
Горючие вещества и материалы 23
Грозозащита 15

Д

Динамическое испытание 24
Дисперсный состав пыли 25
Дисциплинарная ответственность 25
Диэлектрические средства защиты 25
Дополнительная изоляция 25
Допустимые микроклиматические условия 26
Допустимый уровень производственного фактора 25
Допустимый уровень шума 26

Е

Естественная вентиляция 53

З

Зануление 30
Защитное действие пояса 32
Защитное заземление 32
Защитные очки 32
Знак безопасности 32

И

Измерение ионизации 42
Измеритель влажности 16
Изолированная лестница 33
Изолирующая трубка 33
Изолирующий костюм 33
Изоляционная лента 33
Индикатор напряжения 34
Инструктаж 34
Интенсивность звука 34
Ионизированный газ 34
Искровой разряд 34

К

Карабин 35
Катастрофа 24
Категория работ 35
Коллективный договор 36
Комбинированный фильтр 59
Комплексный показатель загрязнения атмосферы 36
Комфорт 36
Кондиционирование 37
Конкретный (определенный) шум 37
Концентрация 37
Коэффициент безопасности 35

Л

Лампы накаливания 38
Легкая физическая работа 38
Летальный (смертельный) ток 39
Ликвидация пожара 39
Личная гигиена 48
Локализация пожара 39
Люминесцентные лампы 39

М

Малое напряжение 39
Материальная ответственность 40
Медицинский осмотр 40
Межотраслевые и отраслевые акты по охране труда 41
Металлизация кожи 40
Методика измерения концентрации вредных веществ 40
Механическая вентиляция 41
Механический удар 41
Микроклимат производственных помещений 42
Минимально летальная доза 90
Молниезащита 15
Мощность выброса 53
Мощность дозы 103

Н

Надежность 43
Напряжение прикосновения 43
Напряженность труда 43
Негорючие вещества 45
Несчастный случай на производстве 45
Низкое напряжение 39
Номинальное напряжение 46
Нулевой защитный проводник 46

О

Общая вибрация 30
Огнетушитель 20
Ограждающее устройство 47
Ограничитель высоты подъема 47
Ограничитель грузоподъемности крана 46
Ограничительное устройство 46
Опасная зона 44
Опасное действие 44
Опасность 44
Опасные условия 45
Опасный (производственный) фактор 44
Опасный случай на производстве 44
Опорные поверхности тела человека 47
Оптимальные микроклиматические условия 47
Организация рабочего места 48
Отравление 48
Охрана труда 48

П

Пенный огнетушитель 50
Первичные средства пожаротушения 49
Передвижной огнетушитель 50
Переносной огнетушитель 50
Переутомление 49
Поглощающий раствор 51
Пожарная безопасность объекта 51
Пожарная опасность 51
Полиспаст 52
Порошковый огнетушитель 52
Постоянное рабочее место 52
Предельно допустимое значение вредного (производственного) фактора 24
Предохранительный пояс 30
Производственная авария 17
Производственная санитария 17

Производственная среда 18
Производственная травма 18
Производственный микроклимат 18
Производственный риск 18
Производственный травматизм 18
Производство 17
Промышленная очистка газа 54
Промышленная пыль 54
Промышленный источник загрязнения атмосферы 54
Профессиональное заболевание 54
Профессиональный отбор 55
Пыль 50

Р

Работодатель 56
Рабочая зона 56
Рабочее место 56
Рабочее освещение 57
Режим защиты 55
Респиратор 55
Риск 55

С

Светодиодные лампы 57
Сигнальные цвета 58
Система пожарной безопасности 58
Система противопожарной защиты 58
Специальная обувь 59
Специальная одежда 59
Среднесуточная температура наружного воздуха 57
Средства защиты на производстве 31
Средство защиты работающего 31
Средство индивидуальной защиты (работающего) 31
Средство коллективной защиты (работающих) 31
Статическая нагрузка 60
Статическое испытание 59
Стимуляция труда 60

Стихийные бедствия 60

Т

Тали 61

Тепловой удар 61

Теплый период года 61

Техника безопасности 62

Техногенная катастрофа 62

Токсины 62

Тормоза 21

Точка росы 62

Травма 63

Травматизм 63

Требования безопасности (труда) 16

Трудногорючие вещества и материалы 15

Трудовая деятельность (человека) 63

Трудовое увечье 63

Трудовой договор 63

Трудоспособность 53

Тушение пожара 22

Тяжесть труда 15

У

Уголовная ответственность 35

Указатель вылета стрелы крана 52

Указатель массы груза 52

Уровень безопасности 56

Усиленная изоляция 52

Условия труда 65

Условия эксплуатации 64

Усталость 21, 60

Устойчивость работы объекта 60

Ф

Фактор 65

Физические работы средней тяжести 65
Фоновый шум 66

Х

Холодный период года 66

Ц

Цвет безопасности 36

Ч

Чрезвычайная ситуация 42

Ш

Шаговое напряжение 43, 66

Шум 67

Шум аэродинамического происхождения 67

Шум гидродинамического происхождения 68

Шум механического происхождения 68

Шум электромагнитного происхождения 68

Шумовое загрязнение 68

Э

Экранирующее устройство 27

Электрическая офтальмия 29

Электрическая сеть 27

Электрический ожог 27

Электрический шок 28

Электрическое сопротивление тела человека 28

Электробезопасность 29

Электрозащитные средства 29

Электротравма 29

Электроустановка 30

ГРАЖДАНСКАЯ ЗАЩИТА И БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ

А

Аварийно-спасательная служба 69
Аварийно-спасательные и другие неотложные работы 69
Аварийно-спасательные работы 69
Аварийно-спасательные формирования 70
Авария 70
Азимут среднего ветра 70
Активация 70
Активная зона 71
Активность радиоактивного элемента 71
Атомная электростанция 71

Б

Бактерия 71
Безотходное производство 72
Бессознательность 92
Биологическая доза гамма-нейтронного излучения 72

В

Воздух с недостатком кислорода 96
Восстановительные работы 72

Г

Гидродинамическая авария 73
Гражданская защита 109

Д

Дегазация 74
Дезактивационное оборудование 74
Дезактивация 74

Дезинфекция 74
Доза излучения 75
Дозиметр 75
Допустимый уровень радиоактивного загрязнения 76
Дорожно-транспортное происшествие 76
Дренчерная установка пожаротушения 107
Дымовой пожарный извещатель 75

З

Защита населения 82
Защитные сооружения гражданской защиты 82
Защитный экран 82
Зона биологического заражения 83
Зона возможного поражения 83
Зона химического заражения 83
Зона химического поражения 83
Зона чрезвычайной ситуации 83

И

Изолирующий автономный дыхательный аппарат 84
Изолирующий противогаз 84
Индивидуальные средства защиты 84
Индикаторы 85
Инженерная защита территорий 85
Инженерно-технические мероприятия гражданской защиты 85
Интенсивность дозы 98
Искусственное дыхание 110

К

Карантин 86
Катастрофа 86
Классификационный признак чрезвычайных ситуаций 86
Классификация чрезвычайных ситуаций 87
Коллективная доза 87
Концентрация 88

Коэффициент дезактивации 87
Критическая масса 88

Л

Ликвидация последствий чрезвычайной ситуации 88
Лучевая болезнь 99

М

Медико-психологическая реабилитация 89
Медицинская защита 89
Место для убежища 90
Минимально летальная доза 90
Мощность дозы 98

Н

Непрофессиональные объектовые аварийно-спасательные
службы 92
Неспециализированная аварийно-спасательная служба 92

О

Обморок 92
Обсервация 93
Объект повышенной опасности 93
Огнестойкость 73
Ожог 94
Опасное событие 91
Опасный фактор 91
Оперативно-спасательная служба гражданской защиты 93
Оповещение 94
Отравляющие вещества 95
Оценка инженерной обстановки 95
Очаг ядерного поражения 94

П

- Первая доврачебная помощь 95
- Площадь зоны фактического заражения 95
- Поглощенная доза 96
- Пожар 97
- Пожарная безопасность 97
- Пожарная обстановка 97
- Пожарная охрана 97
- Пожарный гидрант 98
- Пожарный извещатель 98
- Пожарный оповещатель 98
- Полная санитарная обработка 96
- Пострадавшие вследствие чрезвычайной ситуации техногенного или природного характера (пострадавшие) 98
- Предел дозы 90
- Предельно-допустимая доза 73
- Предельно-допустимая концентрация 89
- Предотвращаемая доза 75
- Предотвращение возникновения чрезвычайных ситуаций 80
- Проникающая радиация 99
- Противорадиационное укрытие 99
- Профессиональная аварийно-спасательная служба 100
- Психотропные вещества 100

Р

- Радиационная авария 100
- Радиационная обстановка 100
- Радиоактивное загрязнение 101
- Радиометр 101
- Реагирование на чрезвычайные ситуации и ликвидация их последствий 101
- Режим чрезвычайной ситуации 102
- Рентгенметр 102
- Респиратор 102

С

Санитарная обработка 103
Световое излучение ядерного взрыва 103
Силы гражданской защиты 103
Система оповещения 104
Специализированная аварийно-спасательная служба 104
Специализированная служба гражданской защиты 104
Спринклерная установка пожаротушения 107
Средства гражданской защиты 81
Средства защиты кожи 81
Средства противопожарной защиты 81
Стихийное бедствие 105

Т

Техногенная безопасность 105
Токсин 106
Токсичность 106
Тропиловый эквивалент 106

У

Убежище 105
Ударная волна 107
Укрытие населения в защитных сооружениях 107
Уровень радиоактивного заражения 103
Устойчивость работы объекта 105

Ф

Фиксированная эффективная эквивалентная доза 108
Фитотоксиканты 108

Х

Химическая обстановка 109
Химическое оружие 109

Ц

Цепная реакция 88

Ч

Частичная санитарная обработка 110

Чрезвычайная ситуация 90

Э

Эвакуация 76

Эквивалентная доза 77

Экспозиционная доза 77

Электромагнитный импульс 78

Эпидемия 78

Эпизоотия 79

Эпифитотия 79

Эффективная доза 79

Я

Ядерная реакция 110

АБЕТКОВИЙ ПОКАЖЧИК АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ

OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH

A

A labor mutilation 63
Absorbing solution 51
Acceptable level of production factor 25
Acceptable limit of safety factor 24
Acceptable microclimate conditions 26
Act of accident at work 11
Additional insulation 25
Administrative responsibility 10
Aeration 10
Aerodynamic noise 67
Aerogel 11
Aerosol 11
Air's exchange 51
Arranging of working place 48
Assessment of workplaces 12
Attention 64
Average daily outdoor temperature 57
Average heaviness physical work 65

B

Beating 14
Blast 16
Brakes 21
Braking gear 21
Burton 52

C

Capacity for work 53
Carbine 35
Category of work 35
Certification of workplaces 12
Cold period of year 66
Cold season 66

Collective contract 36
Collective protective equipment 31
Combined filter 59
Combustible substances and materials 23
Combustion 23
Comfort 36
Complex index of atmospheric pollution 36
Concentration 37
Conditioning 37
Constant place work 52
Crane anemometer 12
Criminal liability 35
Cross-industry and sector acts on labor protection 41

D

Detector crane boom departure 52
Detector mass cargo 52
Dew point 62
Dielectric protective 25
Difficultly-combustible substances and materials 15
Disciplinary responsibility 25
Disperse composition of dust 25
Dust 50
Dynamic test 24

E

Electric burn 27
Electric incandescent lamps 38
Electric resistance of human body 28
Electric shock 28
Electrical accident 29
Electrical network 27
Electrical ophthalmia 29
Electrical safety 29
Electrical setting 30
Electro protective means 29
Electroshock 28
Emergency condition 10
Emergency situation 42
Employability 53

Employer 56

F

Factor 65
Fatal electric current 39
Fatigue 21, 60
Fire elimination 39
Fire extinguisher 20
Fire fighting 22
Fire hazard 51
Fire localization 39
Fire protection system 58
Fire safety object 51
Fire safety system 58
Fire under control 39
Flow noise 68
Foam fire extinguisher 50
Forced oscillations (vibration) 17
Full extinguishment 39

G

General vibration 30

H

Harmful (industrial) factor 67
Harmful substance 66
Hazard 44
Hazardous accident at work 44
Hazardous factor 44
Hazardous working conditions 45
Hazardous zone 44
Heat stroke 61
Heaviness of labor 15
Heaviness of work 15
Height of the working area 19
Hoists 61
Hum noise 66
Human's body bearing areas 47
Hygienic characteristics of working conditions 22

Hygienic regulation of air pollutants concentration 22
Hygienic requirements 23

I

Industrial accident 17
Industrial cleaning gas 54
Industrial disaster 62
Industrial dust 54
Industrial source of atmospheric pollution 54
Injury rate analysis 12
Instructing 34
Insulated staircase 33
Insulating costume 33
Insulating tape 33
Insulating tube 33
Intensity of labor 43
Ionized gas 34
Isolated ladder 33

L

Labor activity (human) 63
Labor contract 63
LED lamps 57
Lethal electric current 39
Level of safety 56
Light physical work 38
Light-emitting diode lamps 57
Lightning protection 15
Lightning protection system 15
Limiter lifting capacity crane 46
Limiter lifting height 47
Limiting device 46
Low voltage 39
Luminescent lamps 39

M

Machinery noise 68
Magnetic noise 68
Man-made disasters 62

Material liability 40
Material responsibility 40
Measuring ionization 42
Mechanical hit 41
Mechanical ventilation 41
Medical examination 40
Metallization skin 40
Methods of measuring the concentration harmful substances 41
Microclimate of industrial premises 42
Mobile fire extinguisher 50
Moisture tester 16

N

Natural disasters 60
Natural ventilation 53
Neutralling 30
Noise 67
Noise of aerodynamic origin 67
Noise of electromagnetic origin 68
Noise of hydrodynamic origin 68
Noise of mechanical origin
Noise pollution 68
Non-combustible material 45

O

Object work sustainability 60
Occupational accident 45
Occupational disease 54
Occupational hygiene 22
Occupational risk 18
Occupational sanitation 17
Occupational selection 55
Occupational trauma 18
Occupational traumatism 18
Operating conditions 64
Optimal microclimate conditions 47
Overwork 49
Occupational safety and health 48

P

Permissible noise levels 26
Personal hygiene 48
Personal protective equipment 31
Physical work of average weight 65
Pointer crane boom departure 52
Pointer mass cargo 52
Poisoning 48
Portable fire extinguisher 50
Powder fire extinguisher 52
Power of emissions 53
Power of release 53
Prevention of accidents 62
Primary fire-extinguishing means 49
Production 17
Production environment 18
Production microclimate 18
Protection of labour 48
Protection regime 55
Protective conductive earth 32
Protective effect of belt 32
Protective equipment 31
Protective eyewear 32
Protective fencing device 47
Protective zero conductor 46
Pulley blocks 61

R

Rated voltage 46
Reinforced insulation 52
Reliability 43
Respirator 55
Risk 55

S

Safe distance 13
Safety 13
Safety belt 30
Safety code 16

Safety color 36
Safety of industrial product 14
Safety of the industrial equipment 14
Safety of the process of production 14
Safety ratio 35
Safety symbols and signs 32
Safety working 13
Safety working conditions 13
Safety-shoes 59
Shielding device 27
Shutdown emergency 10
Signal colors 58
Sound intensity 34
Spark Discharge 34
Sparkover 34
Special clothes 59
Special shoes 59
Specific (certain) noise 37
Static load 60
Static test 59
Stimulation of labor 60

T

Technological disaster 62
Terms of Use 64
The internal resistance of the human body 20
The severity of labor 15
Tiredness 60
Touch voltage 43
Toxins 62
Transportable fire extinguisher 50
Trauma 63
Traumatism 63

U

Unsafe action 44

V

Ventilation 16

Vibration 19
Vibration displacement 20
Vibration endurance 19
Vibration insulation 20
Vibration resistance 19
Vibration safety 19
Vibration speed 20
Vibration strength 19
Voltage detector 34
Voltage indicator 34
Voltage of step 43
Voltage stride 66

W

Warm period of year 61
Warm season 61
Water based aerosol 11
Water fire extinguisher 21
Working conditions 65
Working lighting 57
Working zone 56
Workplace 56

Z

Zero protective conductor 46

CIVIL PROTECTION AND LIFE SAFETY

A

Absorbed dose 96
Acceptable radioactive pollution level 76
Accident 70
Activation 70
Active zone 71
Activity radioactive element 71
Air with oxygen deficiency 96
An emergency situation mode 102
Area of virtual contamination 95
Artificial ventilation 110
Assessment of the situation engineering 95
Azimuth average of the wind 70

B

Bacterium 71
Biological contamination zone 83
Biological dose of gamma-neutron radiation 72
Border of dose 90
Breathing apparatus 84
Burn 94

C

Casualties due to emergency situations of technogenic and natural character (further - Casualties) 98
Catastrophe 86
Caused safety 105
CEDE – the committed effective dose equivalent 108
Chain reaction 88
Chemical situation 109
Chemical weapons 109
Civil defense means 81
Civil protection 109

Civil Protection Force 103
Classification of emergency 87
Classification sign emergency situations 86
Cleansing full 96
Coefficient deactivation 87
Collective dose 87
Concentration 88

D

Dangerous factor 91
Deactivation 74
Decontamination unit 74
Degasification 74
Disaster 86
Disinfection 74
Dose expose to rays 75
Dose rate 98
Dose rate meter 102
Dosimeter 75
Drencher system 107

E

Effective dose 79
Electromagnetic impulse 78
Elemental distress 105
Emergency and rescue and other urgent works 69
Emergency and Rescue Works 69
Emergency repairs 69
Emergency rescue service 69
Emergency rescue teams 70
Emergency situation 90
Engineering and technical measures of civil protection 85
Engineering protection of territories 85
Epidemic 78
Epiphytotic 79
Epizooty 79

Equivalent dose 77
Evacuation 76
Explanatory 108
Exposure dose 77

F

Fallout shelter 99
Fire 97
Fire detector 98
Fire hydrant 98
Fire protection facilities 81
Fire resistance 73
Fire safety 97
Fire the protection of 97
Fireguard 97
First aid 95

H

Hazardous event 91
Hearth of nuclear destruction 94
Hydrant 98
Hydrodynamic accident 73

I

Indicators 85
Injured due to emergency situations of technogenic and natural character (further - Injured) 98
Insulating protective breathing apparatus 84
Intensity of irradiation 98
Isolating gas mask 84

L

Level radioactive contamination 103
Light radiation of nuclear explosion 103

Limit acceptable concentration 89
Liquidation of consequences of emergencies 88

M

Manual fire alarm device 98
Mass limit 88
Means protection skin 81
Medical and psychological rehabilitation 89
Medical protection 89
Minimum lethal dose 90

N

Natural distress 105
Non-professional emergency services objects 92
Non-specialized emergency rescue service 92
Non-waste production 72
Notification 94
Notification system 104
Nuclear power station 71

O

Object of increased danger 93
Object work stability 105
Observation 93
Operative-rescue Service of Civil Protection 93
Oxygen deficient air 96

P

Partial sanitary processing 110
Penetrating radiation 99
Permissible dose 73
Personal protective equipment 84
Place of refuge 90
Population protection 82

Prevention of emergency situations 80
Professional emergency rescue service 100
Protective shield 82
Protective structures Civil Protection 82
Psychotropic substances 100

Q

Quarantine 86

R

Radiation indicators 85
Radiation sickness 99
Radioactive accident 100
Radioactive contamination 101
Radioactive tactical situation 100
Radiometer 101
Reaction nuclear 110
Reaction to emergency situations and liquidation of their consequences 101
Recovery work 72
Refuge 105
Rescue works 69
Respirator 102
Responding to emergency situations and elimination of their consequences 101
R-meter 102
Road-transport incident 76
Roentgenmeter 102

S

Salvage and rescue operations 69
Sanitization 103
Self-contained breathing apparatus 84
Shelter population in protective structures 107
Shock wave 107
Situation fire 97

Smoke detector 75
Specialized emergency rescue service 104
Specialized Service of Civil Protection 104
Sprinkler system 107
Syncope 92

T

The absorbed dose 96
The dose that can be prevented 75
The minimum lethal dose 90
The zone of emergency situation 83
The zone of possible lesion 83
TNT equivalent 106
Toxic property 106
Toxin 106
Toxin agent 95
Trotyl equivalent 106

U

Unconsciousness 92

Z

Zone of chemical contamination 83
Zone of chemical lesion 83

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гогіташвілі Г. Г. Основи охорони праці [Текст] : навч. посіб. для вузів / Г. Г. Гогіташвілі, В. М. Лапин - Вид. 4-те, виправл. і доповн. - К. : Знання, 2008. - 302 с.
2. Менумеров Р. М. Основи охорони праці [Текст] : навч. посіб. для вузів / Р. М. Менумеров. - Сімферополь.: Тезис, 2013, - 470 с.
3. Стеблюк М. І. Цивільна оборона та цивільний захист [Текст] : навч. посіб. для вузів / М. І. Стеблюк. - К. : Знання, 2013, - 486 с.
4. Правила улаштування електроустановок [Текст] : ПУЕ-2017. - На заміну ПУЕ-86 ; чинний з 2017-08-21. - К. : Міненерговугілля України, 2017. - 617 с. - (Правила)
5. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] - Чинний від 2012-11-21. : станом на 01.01.2018 р. - К. : ВР України, 2012. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>. - (Закон України)
6. Охорона праці. Терміни та визначення основних понять [Текст] : ДСТУ 2293:2014. - На заміну ДСТУ 2293-99 ; введ. 2015-05-01. - К. : Держстандарт України, 2015. - 22 с.
7. Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять [Текст] : ДСТУ 2272:2006. - На заміну ДСТУ 2272-93 ; введ. 2006-10-01. - К. : Держспоживстандарт України, 2007. - 28 с.
8. Коломієць Л. В. Українсько-англійський словник лінгвістичної термінології [Текст] / Л. В. Коломієць, О. Л. Паламарчук, Г. П. Стрельчук, М. В. Шевченко. - К. : Освіта України, 2013. - 455 с.
9. Малишев В. Ф. Англо-український та українсько-англійський словник [Текст] / В. Ф. Малишев, О. Ю. Петраковський. - Х. : Єдиноріг, 2000. - 576 с.
10. Ніньовський В. Н. Українсько-англійський і англо-український словник [Текст] / В. Н. Ніньовський. - К. : Пам'ятки України, 1993. - 690 с.

Наукове видання

**Лазуткін М. І.
Слинько Г. І.
Журавель М. О.**

**ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК З ОХОРОНИ ПРАЦІ,
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Навчальний посібник

Друге видання, доповнене

Відповідальний за випуск *Журавель М. О.*
Комп'ютерний набір *Журавель М. О.*
Верстання *Дяченко О. О.*

Підписано до друку 20.03.2019. Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 8,95.
Тираж 300 прим. Зам. № 350.

Запорізький національний технічний університет
Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64
Тел.: (061) 769–82–96, 220–12–14

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2394 від 27.12.2005.